



# OMNES UNUM

(TODOS UNO)



1 9 5 5  
ŠTEV. 1

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV  
V ZAMEJSTVU

## K A Z A L O

škof Gregorij Rožman: Odložite vsako nevoščljivost .....	1
Dr. Alojzij Šuštar: Moderna filozofija in teologija .....	3
Dr. Mirko Gogača: Župnik in njegov kaplan .....	11
Mons. Matija Škerbec: Predvojno dušno pastirstvo v Sloveniji .....	17
Ladislav Lenček CM: Naši misijonarji .....	24
Dr. Franc Kladnik: Rajnemu Jožetu Luskarju .....	28
Novice od vsepovsod .....	30
Kos-Gorše: Križev pot prosečih .....	32

Naročniki „Omnes unum“ ste bili gotovo že v skrbeh in ste se spraševali, ali letos ne bo nič z revijo, ko tako dolgo ne pride. Sredi leta, pa še nič ni. Ta prva številka vas bo malo pomirila, njej bo sledila takoj druga in bomo že skoraj na tekočem glede časa. Tudi letos boste prejeli šest števil po 32 strani. Prosimo, da ostanete našemu glasilu zvesti tudi letos in po možnosti poiščete še novih naročnikov. Marsikateri sobrat bi revijo naročil, ko bi ga kdo za to posebej podprezal.

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo: Rev. Stanko Škrbe, Víctor Martínez 50, Buenos Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

**Kanada:** Rev. Tone Vukšinič, 626 Glenhohne Ave, Toronto 10.

**U. S. A.:** Rev. Karel Pečovnik, St. Petr's Church, Dumont, Minnesota.

**Italija:** Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

**Trst:** Rev. Jože Jamnik, Via Nazionale 89, Marianum, Opčine, Trieste.

**Gorica:** Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

**Celovec:** Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

**Avstrija:** Mons. dr. Jože Jagodic, Amlach, P. Lienz, Osttirol.

**Ostala Evropa:** Rev. Zdravko Reven, 17, rue Charles Dupret, Charleroi, Belgique.

**Čile:** Rev. Ludvik Cegljar, Capellan, Casa Central, Maipo (Buin), Chile.

**Naročnina:** Za Argentino in Čile 40 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so nameni zanj že določeni. V eni prihodnjih številkih bomo objavili imena.



Uprava

# OMNES UNUM

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV V ZAMEJSTVU

LETO II

1955

ŠTEV. 1

## „Odložite vsako nevoščljivost“

(1. Pet 2, 1)

Škof Gregorij Rožman, U. S. A.

Pred petdesetimi leti smo v prvem letniku celovškega semenišča zvedavo, še brez življenjskih izkušenj, gledali na pot v Gospodov vinograd, ki se je odpiral pred nami. Špiritual p. Loinger S. J. nas je uvajal v umetnost meditacije in duhovniške askeze. Bil je praktičen in izkušen mož. Nikoli nisem pozabil, kako nas je svaril pred nevoščljivostjo — *invidia clericalis*; imenoval jo je „Der Talarteufel“ — hudič v talarju. Ne v pomenu, da se hudič preobleče v „talar“, da bi duše zavajal, ampak da hudič tiči v tistem talarju, ki ga duhovnik na sebi nosi. Kakor se je pripravil v raj, tako se neopažen zarije v naše talarje in čaka da jih oblečemo in ga nevede jemljemo s seboj k svojim opraviлом. Taka je nevoščljivost, da je ne odkrijemo takoj, pod raznimi krinkami skriva svoj pravi obraz in se rada ogrne v plašč gorečnosti.

Nevoščljivost je najmanj razumljiva strast. Razumemo strasti, ki človeku nudijo kaj drugega, pa čeprav le navidezno dobrega, nevoščljivost ne nudi nič. Kdor bližnjemu zavida srečo, uspehe, priljubljenost itd., sebi s tem prav nič ne pridobi; če bližnjemu ne privoščiči, kar ima, zaradi tega nima nič več kot prej. Nevoščljivost nima zase nobenega zadostnega razloga, pa se vendar pojavlja. Odkod? Hudič tiči za njo, iz večno nesrečnega pekla prihaja. Na pragu človeške zgodovine, v raj, jo srečamo. Hudobni duh je poln zavisti gledal srečo in mir prvih dveh človekov. Uničiti jo mora, da bosta z njim enako nesrečna. Prav v ničemer si svoje obupne usode ni zboljšal, ko je potegnil človeka za seboj, in žgoči ogenj v njem se ni ohladil. Nevoščljivost je morda najbolj izrazit hudičev greh. „Po hudičevi nevoščljivosti je prišla smrt na svet“ (Sap 2, 24).

Nevoščljivost se pred nikomur ne ustavi in ne ustraši najsvetejših reči. Kakor hudič Boga zavida in sovraži, tako se tudi človeška nevoščljivost ne zboji napasti učlovečenega Boga. Še Pilat je opazil, da so Jezusa izdali veliki duhovniki iz zavisti (Mr 15, 10). Ne moremo torej pričakovati, da bi se zavistni hudič ustavil pred nami, Jezusovimi duhovniki, in se ustrašil neizbrisnega znamenja duhovništva v naših dušah. Računajmo s tem, da nas ne najde nepripravljene. *Invidia clericalis* je bolj nevarna in bolj grešna, ker se večinoma nanaša na svete

dolžnosti, ki jih imamo, in zadeva ob posvečene nadnaravne odnose do evhari-  
stičnega Jezusa in do duš vernikov.

Isti Sveti Duh nas je posvetil za mašnike a ni dal vsem iste in enake darove (prim. 1. Kor 12, 4 sl). Prav ta razlika je večinoma povod in predmet zavisti: vidnejši uspehi, večji ugled, splošnejša priljubljenost, odličnejše govorniške zmožnosti, bolj iskani spovednik; od predstojnikov bolj cenjen, preje odlikovan, pogosteje pohvaljen, v častnejših službah itd. itd. Naše duhovniško življenje je polno takih „razlogov“, bolj pravilno bi zapisal „skušnjav“. Ako se jim pridruži v nas samih še neprevidnost, preobčutljivost, ponos da ne rečem napuh, pretirana zaljubljenost vase, je skušnjava tem bolj nevarna. Treba je odpora takoj in krepko se nasloniti Nanj, ki je bil iz zavisti izdan v smrt. Nevoščljivost je glavni greh, iz njega poganjajo številne veje različnih grehov. Zavistnež bo skušal bolj „srečnega“ sobrata ponižati, znižati stopnjo ugleda in zvedeneti hvalo, ki jo uživa. Odtod opravljanja, natolcevanja obrekovanja, sumničenja, nerazsodno in neutemeljeno kritiziranje, smešenje in podobno. Vse to zelo moti pravilne sobratske odnose, ki morajo vladati med nami duhovniki. Koliko grenkosti, jeze, užaljenosti povzročajo te iz zavisti izvirajoče grešne slabosti. In zavistnež sam, koliko nemira, razburjenja, zagrenjenosti mu napolnjuje dušo brez pametnega razloga. Hudič je zaradi svoje zavisti še bolj nesrečen kot je itak že, prav tako dela zavist človeka še bolj nesrečnega. Nevoščljivost užije malo veselja.

Veseliti se uspehov svojih sobratov, odkritosrčno in otroško iskreno, se pravi pomnožiti si veselje; veselju nad lastnimi uspehi se pridruži še veselje nad uspehi drugih. Deljeno veselje je dvojno veselje. Veselimo se in duhovno uživajmo v tem, kar kdorkoli stori v procvit Cerkve in v zveličanje duš, srečni se zahvaljujmo Gospodu za poglobljeno versko življenje ljudstva, brez ozira na to, kdo ima pri tem večje zasluge ali koga bolj hvalijo.

Sv. Pavel nam bodi zgled. Ni bil nevoščljivost, če so drugi imeli uspehe; veselil se je uspehov celo tistih, ki so ga iz nevoščljivosti skušali prekositi v oznanjevanju evangelija. Pavel je bil resnično širokogruden iz one vsepresegajoče ljubezni do Kristusa, ki le eno želi in hoče: da bi se poznanje Kristusa širilo vedno bolj in bolj med vse narode. Takole piše Filipljanom: „Nekateri oznanjajo Kristusa sicer tudi iz zavisti in prepirljivosti, nekateri pa tudi iz blage volje; eni iz ljubezni, ker vedo, da sem postavljen evangeliju za obrambo, eni pa oznanjajo Kristusa iz nasprotovanja, ne iz čistega namena, misleč, da mi povzročajo stisko v mojem jetništvu! Kaj zato? Da se le, kakorkoli že, naj bo s pretvezo ali iskreno, oznanja Kristus, in tega se veselim“ (Fil 1, 15—18).

Kako velik, čist, ves s Kristusom prepojen stoji sveti Pavel pred nami! Kristus ima pred očmi v vsem delu in vseh načrtih, vse skušati h Kristusu pripeljati, da se vsi v njem zveličajo, to je tudi naša duhovniška naloga in dolžnost. Če se je zavedamo dovolj resno in imamo čiste namene pred Gospodom, se bomo iskreno veselili vsakega uspeha v tej smeri, brez ozira na to, kdo in iz kakšnih nagibov pri tem pomaga (prim. Lk 9, 48 sl). Pavlove širokosti in vse presegajoče ljubezni Kristusove potrebujemo tudi mi, ki se tako radi zagledamo sami vase in pri tem velike naloge prezremo.

„Odložite vsako hudobijo in vso zvijačnost in hinavščino in nevoščljivost in vse opravljanje. Kakor novorojeni otroci zahrepenite po duhovnem, čistem mleku, da boste po njem zrastle v zveličanje“ (1 Pet 2, 1—2).

# Moderna filozofija in teologija

Dr. Alojzij Šuštar, švica

„To pa ni zame,“ si bo najbrž dejal ta ali oni, ko bo bral gornji naslov. A morda bi bila ta sodba in obsodba pre nagla in neupravičena. Če bi bil naš namen, strokovno razpravljati o razmerju med moderno filozofijo in teologijo, potem bi bil članek v naši duhovniški reviji morda res bolj malo na mestu. A tu gre za nekaj drugega, bolj skromnega, zato tudi splošno razumljivega in potrebnega. Opozoriti bi hoteli na nekatera vprašanja, ki nastajajo iz razmerja med katoliško teologijo in sodobno filozofijo. Odkar je Pij XII. v okrožnici *Humani generis* opozoril na nevarnosti, ki danes prete teologiji in krščanski filozofiji od raznih modernih nauk, so postala ta vprašanja še bolj pereča, pomembna in važna.<sup>1</sup>

Moderna filozofija, o kateri hočemo tu govoriti, je predvsem eksistencializem ali eksistenčna filozofija. S tem nikakor nočemo trditi, da je eksistencializem edina oblika moderne filozofije. Kdor se spozna v filozofiji zadnjih 50 let, ve, da so druge filozofske šole, kot n. pr. skolastična in tomistična filozofija, fenomenologija, življenjska filozofija v vseh svojih oblikah, nova metafizika, kakor tudi obe veliki filozofski struji iz 19. stoletja, idealizem in materializem, danes prav tako močno zastopane. A po prvi in posebno po drugi svetovni vojski stoji eksistencializem veliko bolj v ospredju kot druge filozofske šole. Je nekaka modna filozofija, ki jo vsak vsaj po imenu pozna, ki ima zelo močan vpliv na širše kroge, v zapadnem svetu od vseh filozofskih šol najbrž največji dejanski vpliv na življenje. Poleg tega je bilo v zadnjih 20 letih vedno znova govora o razmerju med eksistencializmom in katoliško teologijo. V raznih publikacijah so avtorji opozarjali na sorodnost v problematiki, na ista vprašanja, a različne odgovore, na potrebo večjega stika med eksistenčno filozofijo in katoliško teologijo kakor tudi na nevarnosti, ki prete katoliški teologiji od eksistencializma. Pij XII. v encikliki *Humani generis* izrecno omenja eksistencializem in obsoja njegove zmote, posebno v kolikor imajo posledice za spoznanje in razlago verskih resnic.

<sup>1</sup> Ker tu ne gre za znanstveno razpravo, smo citate in opombe v tekstu opustili. Iz literature, ki nam je bila na razpolago, omenjamo tu le nekaj posebnih del o razmerju med moderno filozofijo in teologijo: J. Turk, *Thesis Humani generis*, *Vrednote* 1 (1951) 103—124; A. Hayen, *L'encyclique Humani generis et la philosophie*, *NRTh* 83 (1951) 113—137; Fr. Taymans, *L'encyclique Humani generis et la théologie*, *NRTh* 83 (1951) 3—20; A. Hartmann, *Bindung und Freiheit des katholischen Denkens. Probleme der Gegenwart im Urteil der Kirche*, Frankfurt a. M. 1952; J. Möller, *Existenzialphilosophie und katholische Theologie*, Baden-Baden 1952; J. B. Lotz, *Der Existenzialismus im Lichte der Enzyklika Humani generis*, *Orientierung* 15 (1951) 1—4; K. Rahner, *Ueber den Versuch eines Aufrisses einer Dogmatik*, *Schriften zur Theologie*, I. Band, Einsiedeln 1954, str. 9—47; K. Rahner, *Gefahren im heutigen Katholizismus*, Einsiedeln 1950. K. Rahner, *Gedanken zur Ausbildung der Theologen*, *Orientierung* 18 (1954) 149—152, 165—168; R. Scherer, *Existenz und Glaube*, *Anzeiger für katholische Geistlichkeit* 63 (154) 121—122; Fr. Kleist, *Katholische Theologie in Auseinandersetzung*, *Caritas* 30 (1952) 323—329; J. Leclercq, *Christliche Moral in der Krise der Zeit*, Einsiedeln 1954.

Toda ali ni z obsodbo Humani generis vprašanje dokončno rešeno? Ali ni papež označil eksistencializem kot nevarnost za katoliško teologijo in krščansko filozofijo in katoličanom prepovedal, da se še naprej bavijo s to filozofijo? Nikakor ne! Morda je sicer komu res le toliko znano o eksistencializmu, da je brezbožen in nevaren nauk, ki povzroča posebno med mladimi ljudmi veliko zmede in jih vodi v нравno propast, in da ga je Cerkev obsodila. V kolikor razni „eksistencialisti“ po velemestih in drugod s svojim cinizmom in s svojo razbrzdano upornostjo dokazujejo upornost obstoječemu redu in življenjsko neresnost, v kolikor na drugi strani razne poljudne brošure, časopisi, drame in romani širijo eksistencializem, bi bilo to mnenje sicer upravičeno. A od tega poljudnega življenjskega eksistencializma je treba ločiti filozofski eksistencializem, ki je pravi filozofski sistem z vso znanstveno resnostjo, metodo in temeljitostjo. Ko Pij XII. v svoji okrožnici govori o eksistencializmu, ima v mislih le ta filozofski nauk, in tudi tu hočemo le o tem govoriti. Obravnavali bomo tri vprašanja: najprej bomo zaradi lažjega razumevanja kratko označili eksistencializem, nato bomo videli, kakšno stališče zavzema do njega okrožnica Humani generis, in na koncu, kje se pozna pozitiven vpliv eksistencializma na katoliško teologijo.

### Kaj je eksistencializem

Eksistencializem je zelo obširen pojem in njegova vsebina je kaj bogata in različna. Sicer še tudi danes označuje ta beseda določeno filozofsko šolo in strujo v našem času, a v tej struji je toliko tokov, ki se med seboj ločijo, si deloma celo nasprotujejo, se na drugi strani med seboj mešajo in dopolnjujejo, da tega ne smemo izgubiti izpred oči, ko bližje opisujemo eksistencializem. V tej zelo splošni in grobi oznaki, ki jo hočemo dati v naslednjem s posebnim ozirom na teologijo in na okrožnico Humani generis, hočemo upoštevati le vsem tokovom bolj ali manj skupne znake. V primerjavi z aristotelično-skolastično filozofijo bo morda ta oznaka najlažje razumljiva.

1. Eksistencializem ima svoje ime odtod, ker priznava kot svoj glavni in v nekem smislu edini predmet eksistenco v nasprotju do esence, konkretno dejansko poedino bivajoče bitje namesto splošnega nadčasovnega bistva. V zgodovinskem razvoju je eksistencializem reakcija na pretirano filozofijo bistva, kot jo je zastopal racionalizem in posebno nemški idealizem. Filozofija bistva se zanima za splošne pojme, za bistvo kot tako, ki je skupno mnogim poedincem, za splošno veljavna spoznanja, ki niso odvisna od konkretnih časovnih in krajevnih razmer in okoliščin. Eksistencializem pa zavrača tako splošno filozofijo kot prazno in abstraktno govoričenje, ki za razlago in razumevanje človeka in njegovega življenja nič ne pomeni. Po njegovem se mora filozof zanimati za eksistenco, za enkratno, v danih krajevnih in časovnih razmerah natančno določeno posebno bitje, ki ravno tu in ravno tako biva. Kar eksistenčnega filozofa zanima, ni splošna stran na tem konkretnem bitju, ampak njegova posebnost, ki je le njemu lastna, ki je ni najti nikjer drugje, ki se ne bo nikoli in nikjer več ponovila. V pravem in polnem pomenu besede eksistira samo človek, zato se eksistencializem zanima samo za človeka, za drugo le, v kolikor je v zvezi s človekom.

2. S tem nasprotjem: bistvo — bivanje, je dano takoj drugo nasprotje, namreč nasprotje: stalnost — spremenljivost. Bistva so nespremenljiva, stalna, splošno veljavna. Zato je tudi njihovo spoznanje stalno, splošno veljavno, nujno in absolutno. Bivanje pa se začne in mine, se v času spreminja, je podvrženo naj-

različnejšim vplivom. Ker eksistencializem zavrača bistvo, zavrača s tem tudi stalnost, nespremenljivost, bodisi v stvarnosti, bodisi kot lastnost človeškega spoznanja. Zanj je zanimivo in resnično le nastajanje in minevanje, le tok življenja. V tem oziru je eksistencializem le nadaljevanje in ena najbolj izrazitih oblik življenjske filozofije. Seveda je s tem tudi filozofsko spoznavanje izgubilo svojo splošno veljavnost in absolutnost in ima le relativno veljavo. Vsako spoznanje je relativno in ga je treba stalno popravljati in dopoljevati. Vsako spoznanje ima samo konkretno, posebno veljavo v danem primeru in za dani subjekt, nič več.

Kako različno je eksistencialistično pojmovanje resnice od skolastičnega pojmovanja, je v tem relativizmu takoj jasno. Skolastiki branijo splošno veljavnost, absolutnost, neizprosnost in večnost resnice, ki je neodvisna od časa in kraja in od subjektivnega razpoloženja spoznavajočega človeka, eksistencializem pa ravno obratno: odločilno je osebno stališče in subjektivno razpoloženje poedinca, odločilne so konkretne in enkratne okoliščine. Zato je vsaka resnica le relativna.

Odtod prihaja zanimanje, ki ga kaže eksistencializem za zgodovino in za odvisnost človeka od zgodovinskega razvoja in dogajanja. Človek je sam bistveno vključen v ta zgodovinski razvoj in zato je treba človeka gledati in razumeti le v tej zgodovinski perspektivi. Tudi vsako spoznanje je treba presojati in vrednotiti le v zgodovinski perspektivi.

3. S tem smo zadeli na tretjo značilnost eksistencializma, namreč na poudarjanje človekove svobode. Zgodovinsko dogajanje v pravem smislu je možno le tam, kjer je svoboda. V reakciji proti nujnosti, ki vlada v panteističnih sistemih, kjer je človek le faza v nujnem razvoju absolutnega duha, eksistencializem poudarja in pretirava človekovo svobodo čez vso mero. Človek je svoboden, popolnoma svoboden, nihče mu ne predpisuje, kaj naj dela, nič ga ne ovira v njegovi svobodi. Človek se v svoji svobodi stalno ustvarja, stalno sam odloča o svoji usodi, je popolnoma svoj gospodar in nikomur odgovoren.

Vsakemu mislečemu človeku je takoj jasna tveganost takih in podobnih trditev, ki jih je poln predvsem francoski ateistični eksistencializem. Iz te teze pa izvirata dve posledici, ki sta v naši zvezi velikega pomena: aktualistično pojmovanje stvarnosti in zanikanje Boga. Najprej o prvem nekaj besed.

4. Eksistencializem ne pozna bistva, zato ne pozna substance, ampak le dejanje. Kako veliko vlogo v zgodovini filozofije igra pojem substance, koliko važnost polaga na kolikor mogoče natančno določitev pojma substance skolastična filozofija in kakšnega pomena je pojem substance za teologijo, tega se bo še vsakdo spominjal. Eksistencializem pa kratko in malo taji substance. Substance sploh ni. Kar je, oziroma kar se dogaja, je le dogajanje samo, dejanje, stalno nastajanje in prehajanje in nehanje, neprestano delovanje. Kdor je navajen na pojem substance, temu se tako aktualistično pojmovanje stvarnosti zdi težko razumljivo. Kakšne posledice ima ta nauk za razlago človeka, njegove duše, posebno pa za razlago verskih resnic in razumsko dojetje Boga samega, si ni težko misliti.

5. Iz absolutne svobode človeka sledi še drug nauk, ki je značilen za eksistencializem, čeprav ne v vseh njegovih oblikah: zanikanje Boga. Eksistencializem taji Boga, ker v njegovem filozofskem sistemu zanj ni mesta. Človek se ustvarja sam, si daje sam postave in zakone, ni nikomur odgovoren in od nikogar odvisen. Ta brebožni humanizem, kjer je človek Boga odstavil in sam stopil na njegovo mesto, je izrazito zastopan le v francoskem eksistencializmu, kot ga uči J. P.

Sartre in njegovi pristaši. Nemški eksistencialisti priznavajo Boga, vsaj K. Jaspers, čeprav ni jasno, kdo je ta Bog. Na vsak način pa bivanje Boga ni mogoče dokazati, le vera nudi dostop do njega. Kakšen nauk do Boga uči M. Heidegger, je težko reči in o tem si tudi njegovi razlagalci niso edini. Nekateri mislijo, da njegov nič, o katerem vedno znova govori, pomeni isto kot Bog, drugi pa jemljejo nič res kot nič in imajo njegovo filozofijo za nihilizem, kjer za Boga ni prostora.

6. Kot zadnjo splošno označbo eksistencializma hočemo omeniti njegov iracionalizem. Eksistencializem odklanja razumsko spoznavanje, odklanja pojme, sklepanje in dokazovanje. Razum sploh ne prodre do resničnosti. Resničnost se človeku odkrije v doživljanju, v občutkih, v razpoloženju, v hotenju. Razumsko spoznanje za filozofsko razlago stvarnosti nima nobene vrednosti. Zato filozofija za eksistencializem ni znanstveni sistem z logično povezanostjo v navadnem pomenu besede, ampak le razjasnitev in osvetlitev posameznih položajev, kot jih doživlja poedinec. Če bo kdo drug sprejel te ugotovitve poedince, je to odvisno od položaja, v katerem se nahaja. Čim bolj sta si notranji in zunanji situaciji obeh posameznikov podobni, tem bolj se bosta med seboj razumela. Veže jih skupno doživljanje in razpoloženje in ne skupna objektivna resnica.

Če bi hoteli podrobneje označiti eksistencializem, bi bilo treba omeniti še marsikaj in zgoraj omenjene poteze podrobneje določiti. A tu se moramo zadovoljiti z navedenimi podatki. Iz njih so jasne predvsem tri stvari: prvič, da je osrednji predmet filozofskega zanimanja za eksistencializem človek v svojem enkratnem, konkretnem posebnem in osebnem zgodovinskem položaju: drugič, da ni nobenih splošno veljavnih in absolutnih resnic, ker ni v stvarnosti ničesar, na čemer bi te resnice temeljile; in tretjič: nezaupanje do človeškega razuma in dosledno odklanjanje razumskih spoznav.

### Stališče Cerkve do eksistencializma

Iz zgoraj navedene označbe je razumljivo, zakaj je Pij XII. eksistenčno filozofijo označil kot nevarnost za katoliško teologijo, saj ogroža osnovne filozofske pojme, ki so potrebni za razlago verskih resnic in za teološko znanost v splošnem.

Pij XII. omenja eksistencializem v okrožnici najprej v zvezi z evolucionizmom, ki pozna samo razvoj in taji vsako trdno in nespremenljivo stvarnost in vsako splošno veljavno resnico. Kako zelo nasprotuje nauk o popolnem razvoju božjemu razodetju in katoliškemu prepričanju posebno tam, kjer evolucionizem uči, da je tudi Bog podvržen razvoju, je vsakomur jasno.

Philosophia perennis uči, da je na početku stvarnosti absolutno, nespremenljivo, večno bitje, Bog. V Bogu sta bistvo in bitje isto, Bog je popolna substanca, pri njem pomeni bitje polnost življenja brez vsakih sprememb, brez nastajanja in pojemaja. Pri stvareh pa moramo razločevati substanco in bistvo na eni strani, bivanje in delovanje na drugi strani. Aktualistično pojmovanje stvarnosti je nevzdržno. Stvari niso popolnoma spremenljive, v njih je nekaj, kar ostane, zato tudi naša spoznanja niso dočela spremenljiva in relativna. Papež izredno ostro poudarja važnost te nespremenljivosti v stvarnosti in v spoznanju proti običnemu relativizmu, ki ga oznanja eksistencializem. Metafizična načela zadostnega razloga, vzročnosti in smotrnosti so tako osnovne važnosti za filozofijo in teologijo, posebno pa nauk ob Bogu, da jih nikakor ni mogoče tajiti.

Na drugem mestu opozarja papež na eksistencializem, ko govori o zahtevi



nekaterih krogov, da naj teologija danes uporablja druge filozofske izraze, ne samo one, ki jih je izdelala skolastična filozofija. Danes naj teologija uporablja za razlago verskih resnic izraze iz imanentistične, idealistične, eksistenčne in sploh moderne filozofije. Pij XII. zavrača to zahtevo, češ da ni vsak filozofski sistem in vsaka filozofska terminologija pripravna za razumevanje razodetih resnic. Teologiji ne gre in ne sme iti za to, da si nadene filozofsko obleko najnovejše mode, ki bo najbrž jutri že spet zastarela, ampak ji gre za to, da razodete resnice pojasni s tistimi filozofskimi pojmi in izrazi, ki so sami v sebi najbolj jasni in resnični in ki razodetju najbolje odgovarjajo.

Dalje obsoja cerkveno učiteljstvo v eksistencializmu nezaupanje do razuma in podcenjevanje in odklanjanje razumskega spoznanja kakor tudi njegovo iracionalno metodo. Važnost razuma in razumskega spoznavanja je ena osrednjih vrednot, ki jih Humani generis brani nasproti eksistencializmu. Človeški razum je zmožen priti do gotovega spoznanja nespremenljivih resnic. Ostale človekove zmožnosti, kakor nagnenje volje, razpoloženje, čustvo, doživljanje, dejanje itd. imajo za spoznanje gotovo velik pomen, bodisi v pozitivnem, bodisi v negativnem smislu. Toda nikakor ni mogoče trditi, da bi človek s temi možnostmi prišel do globljih in važnejših spoznanj kot z razumom. *Cognitio per connaturalitatem*, ki jo pozna tudi sv. Tomaž, razumskega spoznanja ne zanika, ampak ga predpostavlja. Izrecno brani papež razumsko spoznanje in dokazovanje božjega bivanja in naravnega pravnege zakona.

V tej zvezi Pij XII. znova poudarja mesto sv. Tomaža, skolastične filozofije in teologije, skolastične metode v filozofskem in teološkem študiju. Nasproti mnogim poiskusom, ki hočejo skolastično filozofijo in teologijo nadomestiti s kako drugo, bodisi biblično, bodisi patristično, bodisi eksistenčno ali psihološko, nasproti tistim, ki bi radi odpravili skolastično metodo študija, papež brani in poudarja skolastični nauk in skolastično metodo tudi za naše čase. Če bi hoteli tu podrobneje govoriti o tem vprašanju, bi bilo treba omeniti in razložiti celo vrsto posameznosti, kar pa presega namen našega članka.

S to obsodbo pretiranih in enostranskih, zato tudi napačnih naukov anti-metafizičnega, antiintelektualističnega in ateističnega eksistencializma pa Pij XII. ni obsodil vso eksistenčno filozofijo kot tako in ni prepovedal vsak študij te nove filozofije in tudi ne vsako primerjanje med katoliško teologijo in eksistencializmom. Enciklika izrecno poudarja potrebo in korist, da katoliški teologi in filozofi študirajo in poznajo moderno filozofijo. Le če poznajo bolezen, pravi papež, jo bodo mogli tudi ozdraviti. Poleg tega nauki eksistenčne filozofije silijo teologe, da marsikatero filozofske in teološke resnice skrbneje razglabljujejo in raziskujejo. Cerkev tudi nima ničesar proti temu, da teologi poskušajo večne verske resnice izraziti na nov, prikladnejši in sodobnemu človeku razumljivejši in privlačnejši način. V izrazu kakor tudi v nauku samem je mogoč in potreben resničen napredek. Prav in potrebno je tudi, da se puste v stran ti in oni priveski iz preteklosti, ki danes nimajo pomena.

Za tem napredkom, bodisi v nauku, bodisi v izrazu, pa morajo filozofi in teologi stremeti previdno in preudarno, ne tako, da najprej rušijo in zanikajo staro in v nekritični navdušenosti sprejemajo novo, samo da bi se ne zdeli starokopitni. Ohraniti pridobljeno resnico, jo izpopolniti, poglobiti, obogatiti, jasneje izraziti, to modro in previdno in pod vodstvom cerkvenega učiteljstva, to je naloga današnjih filozofov in teologov.

Iz teh kratkih opomb je razvidno, kako papež na eni strani ostro zavrača eksistencializem in opozarja na njegove nevarnosti, a na drugi strani vzpodbuja k pravemu napredku. V celotni okrožnici sta negativna stran in opozarjanje na nevarnosti mnogo bolj poudarjeni, a ne bi bilo prav, če bi drugo stran, možnost in potrebo napredka in vzpodbudo zanj, popolnoma zamočali. V nešteti razlagah, ki so v zadnjih letih izšle k okrožnici Humani generis, bodisi v revijah, bodisi v knjigah, sta bila skoraj vedno poudarjena oba vidika. Da so pri teh komentarjih odločali večkrat tudi osebni oziri in osebni želje, je razumljivo. A danes, po 5 letih, odkar je izšla okrožnica, smemo mirno trditi, da okrožnica ni bila nikaka ovira za koristno in zdravo razpravljanje o razmerju med eksistencializmom in katoliško teologijo, kot so nekateri prerokovali ob izidu okrožnice. Pod vodstvom cerkvenega učiteljstva so katoliški filozofi in teologi jasneje opredelili razmerje med moderno filozofijo in teologijo, odločneje opozorili na nevarnosti eksistencializma, a se na drugi strani še bolj potrudili, da zdrave nauke, ki jih vsebuje eksistencializem, izrabijo tudi za katoliško teologijo. Pod njegovim vplivom so začeli mnoga vprašanja znova in na nov način globlje in bolje študirati, še o tem nekaj misli.

### Pozitiven vpliv eksistencializma na katoliško teologijo

Da se v zadnjih dvajsetih, tridesetih letih pozna vpliv eksistencializma na katoliško teologijo, tega danes ni mogoče tajiti. V kolikor je ta vpliv negativen in nevaren, ga je Pij XII. očrtal v encikliki Humani generis, ga zavrl in odvrnil. V kolikor pa je ta vpliv koristen in pozitiven, postaja vedno bolj močan in splošen. Tu bi hoteli omeniti le nekatera vprašanja splošnega značaja.

Na prvem mestu naj omenimo, da so teologi pod vplivom eksistencializma prišli do prepričanja, da v teologiji, apologetiki, dogmatiki, moraliki, pastoraliki in ascetiki le ni vse tako jasno in dognano, kakor so mnogi mislili v preteklem stoletju in še na začetku našega stoletja. Tu in tam se sliši, kako so bili teologi v tem času večkrat mnenja, da so verske resnice znanstveno tako dobro raziskane, pojasnjene in izražene, da imajo teologi prav za prav samo še nalogo, da to „popolno“ teološko znanost posredujejo drugim na vedno isti popolni način, da tu in tam dostavijo kak samostojen korolarij ali kakšno zgodovinsko opombo. Odtod izredna enoličnost teoloških in moralnih učbenikov zadnjih 200 let, ko ima človek vtis, da je eden od drugega prepisoval in iz več učbenikov sestavil novo knjigo. Govoriti o novi problematiki, o vprašanjih, ki jih doslej niso obravnavali, govoriti morda celo o novi razporeditvi tvarine je bilo kaj hitro najmanj piis auribus offensivum. Danes je pri mnogih ta teološka samozavest, da ni nobenih novih nalog več, izginila. Pojavlja se cela vrsta vprašanj, ki jih je treba na novo razmisliti, na novo obdelati. Teologi prihajajo do spoznanja, da je dosti problemov, ki so počasi zapadli v pozabo, a ki so prav tako važni kot mnogi drugi, ki jih obravnavajo naši učbeniki. Z eno besedo: teologi se danes zavedajo, da imajo ogromno nalogo, in to na vseh področjih, če hočejo, da bo teologija za današnji čas tako na višini, kot je bila za časa tridentinskega koncila ali sv. Tomaža ali sv. Avgušтина za njihov čas.

Odtod prihaja želja in zahteva po obnovi teologije v njeni metodi in notranji zgradbi. Naša teološka znanost je še preveč pod vplivom racionalizma iz 18. in 19. stoletja. Očitek, da je vsa teologija le racionalizem, je popolnoma neupravičen in ogromno pretiravanje, ki ga okrožnica Humani generis odločno za

vrača. A ker je bil v prejšnjih dveh stoletjih racionalizem splošna moda, je v tem času tudi teologija prišla pod njegov vpliv, in to v večji meri kot pa odgovarja njeni naravi. S tem se je oddaljila od patrističnega in skolastičnega pojmovanja teološke znanosti. Postala je preveč abstrakten sistem splošnih pojmov in resnic, kakor da bi bilo božje razodetje le nekak skupek teoretičnih tez in krščanstvo kakšno abstraktno govorjenje in ne osebno razodetje živega Boga v konkretni zgodovinski obliki in ne bistveno zgodovinsko dogajanje. Odtod zahteva, da postane sodobna teologija bolj eksistenčna. S to zahtevo teologija nikakor ne sme in ne sme zapasti v isto skrajnost kot eksistencializem. Izrečno je treba priznati, zahtevati in poudariti esenčno teologijo, ki ima za svoj predmet nadčasovna in nespremenljiva bistva, v sebi obstoječo trdno substanco, teologijo kot znanost o večno veljavnih in splošnih resnicah in spoznanjih, kot je to veljalo doslej. A poleg tega mora teologija postati bolj eksistenčna, kot je bila n. pr. za časa sv. Avguščina, sv. Tomaža in še za časa tridentinskega koncila. Zanimati se mora spet bolj za teološka vprašanja v njihovem konkretnem zgodovinsko določenem in pogojenem okviru. Ozirati se mora na zgodovinski, posebni in osebni značaj razodetja, na konkretni razvoj razodetja v razmerju Boga do izvoljenega naroda v Stari Zavezi, na konkretno zgodovinsko obliko Kristusovega življenja in njegovega pomena za človeka, za zgodovino Cerkve in za konkretno razmerje Boga do ljudi, kot se kaže v Cerkvi in cerkveni zgodovini. Kako se pod tem vidikom tudi ostale verske resnice pokažejo v novi luči, stopajo v ospredje vprašanja, ki so bila pod vplivom racionalizma skoraj pozabljena, kako to in ono, ki se je zdelo doslej precej važno, izgubi na svojem pomenu, o vsem tem tu ne moremo podrobneje govoriti.

Pod vplivom eksistencializma gleda sodobna teologija v nekoliko drugačni luči na človeka. Človek ji ni več samo bistvo, samo animal rationale, temveč konkretna oseba s svojo usodo, ki ima pred Bogom svojo osebno odgovornost in v svetu svoje lastno poslanstvo. Poedinec ni več le poedini vzorec splošnega bistva „človek“, ampak nenadomestljivo bitje, ki se ne bo nikdar več ponovilo, ki v svoji svobodi odloča o svoji osebni usodi. Človekova svoboda ni samo možnost odločitve za dobro in slabo, ampak dar in naloga, ki jo je Bog zaupal človeku, čeprav je vedel, da človek svobodo lahko izrabí.

V središču teološke znanosti mora biti osebno razmerje med človekom in Bogom. To osebno razmerje se izraža v osebnih aktih, v konkretnih zgodovinskih oblikah. Tako dobiva vsa teologija bolj osebnostni značaj in izgublja videz, kakor da bi šlo v teologiji predvsem za stvari, za predmete, ki so lepo razvrščeni eden poleg drugega. Kakšne posledice izvirajo odtod za celo vrsto teoloških vprašanj, kot n. pr. za teologijo milosti, teologijo zakramentov, teologijo Cerkve, teologijo smrti in večnosti, o tem tu ne moremo podrobneje govoriti.

Teologija stremi znova in zavestneje za živo notranjo enotnostjo in povezanostjo. Pred 20 leti je bilo dosti govora o kerigmatični teologiji. Danes je nihče več ne omenja. A danes mnogi čutijo potrebo po notranji enotnosti, kjer ne gre toliko za sistem in za logično razčlenitev, ampak veliko bolj za polnost razodetja, ki mora priti do izraza v celoti in v posameznih delih. Zgrešeno bi bilo, če bi kdo mislil, da gre tu takoj za iracionalizem ali za odklanjanje vsakega sistema po zgledu eksistencializma. A da sistem ni vse in ne glavna stvar, da se polnost razodetja in božjega življenja sploh ne da zajeti v sistem, to postaja vedno bolj jasno. Nekateri govoré v tej zvezi dosti o biblični teologiji, o pa-

tristični teologiji in jo postavljajo v nasprotje s skolastično in šolsko teologijo. Da je naša teologija večkrat preveč „šolska“, t. j. preveč prikrojena za učni red, je brez dvoma res. Da pa bi si bili pojmi biblično-patristična in skolastična teologija nasprotni, tega ni mogoče trditi. Ne gre za nasprotje, ampak za sintezo, ne za odstranitev dosedanjega, ampak za izpopolnitev in izboljšanje in za nadaljni razvoj.

Močno se pozna vpliv eksistenčne filozofije tudi v moralki. Eksistencializem je poudaril vrednost in odločilnost konkretnega položaja in osebne odgovornosti. Odtod se je razvila tako zvana položajska etika, ki neče priznavati nobenih splošnih zakonov in zapovedi, ampak prepušča odločitve le poedincem, ki naj odločajo iz konkretnega položaja po svoji vesti. Jasno je, da pomeni taka etika zanikanje vsakih naravnih in pozitivnih božjih in človeških zakonov. Splošni zakoni so mujni in potrebni in imajo svojo polno veljavo. A na drugi strani je prav tako resnično, da je aplikacija splošnih postav v konkretnem primeru odvisna od posameznika, od njegovega položaja in okoliščin, v katerih se nahaja. Etika in moralka sta nudili večsah vtis, da se na to sploh ni treba ozirati. Pod vplivom eksistencializma danes moralisti spet veliko bolj poudarjajo, da v moralki ne gre samo za splošne norme, ampak da je za osebno odgovornost prav tako osebni položaj odločilen. Bog človeka ne sodi po splošnih normah, ampak po osebni odgovornosti in milosti, po tem, ki mu jo je naložil Bog. Iz teh spoznanj izvirajo važne in velike posledice za vzgojo vesti, za osebno življenje, za izpolnjevanje verskih in nraavnih dolžnosti kakor tudi za spoved.

Morda se bo kdo vprašal, če je res vse to, kar tu omenjemo, tako novo. Ali niso to stare krščanske resnice, ki jih poudarja sv. pismo in ki jih mora vsak pridigar in misijonar oznamjati vernikom in ki jih je poznala teologija tudi doslej? Brez dvoma je to res. A te resnice so bile v znanstveni teologiji večkrat takorokoč zakrite z drugimi, ki so se zdele bolj važne. Vpliv eksistencializma se pozna ravno v tem, da so te samo na sebi osnovne in stare krščanske resnice prišle na nov način do veljave tudi v šolski teologiji, dočim so doslej spadale bolj v vzpodbudno literaturo, ascetično in kvečjemu še pastoralko. S tem pa ni rečeno, da sme teologija opustiti svoj znanstveni značaj in postati le nabožna in vzpodbudna književnost. Teologija mora biti in ostati znanost, a ravno ta znanost mora skušati zajeti polnost božjega razodetja, ga posredovati današnjemu človeku in na čim bolj osebni način, da bo tako modernega človeka z njegovimi vprašanji in v njegovem duhovnem svetu vodila k Bogu.

„Svetost duhovnikov je danes eden prvih postulatov katoliške Cerkve. So časi, ko Bog silno globoko orje zemljo človeških duš, ki bodo v svojem času sposobne sprejeti seme božje besede in milosti, da obrode sad. Za to delo morajo biti sejalec — duhovniki pripravljene predvsem s svetostjo, da bodo voljno odgovarjajoče orodje božje.“

(Škof G. Rožman, 1953)

Dandanes so temelji avtoritete zrahljani. Zato je tako potrebno, da se duhovnik v vsem podredi Cerkvi, da njeno avtoriteto prizna in jo brani. To nudi duhovniku varnost v verskih in socialnih rečeh in daje podlago za svetost.

(Pij XII: *Menti nostrae*)

# Župnik in njegov kaplan

Dr. Mirko Gogala, Buenos Aires

## II.

Župnik je postavljen na čelo župnijske uprave kot njen lastni voditelj (kan. 453. 1), „da opravlja dušno pastirstvo pod oblastjo krajevnega ordinarija“ (kan. 451—1). Kaplan je župnikov namestnik in sodelavec — vicarius cooperator (kan. 476—1). Kako bi moralo biti med njima urejeno službeno razmerje? Poglejmo si zapovrstjo najvažnejše funkcije, ki pristojajo župniku kot voditelju, in za vsako posebej skušajmo določiti pravičen odnos do kaplana in obratno.

### Kaplanova sodelazba pri vodstvu župnije

1. Prva dolžnost vsakega župnika kot voditelja farnega življenja je predvidevanje, ki ima za neposredni namen izdelavo dušnopastirskega načrta. Brez predvidevanja namreč ne more biti uspešno ne župnikovo osebno delo kakor tudi ne delo njegovih sodelavcev. Zakaj?

Delo je uspešno, kadar z njim dosegamo cilje, ki smo si jih pri delu zastavili. Da pa bo delo dosegalo nameravane cilje, mora biti dejansko vanje usmerjeno. To pa je mogoče le, če cilje prej dobro poznamo. Cilji so namreč tista osnovna načela praktičnega razuma, iz katerih izvajamo vsa sredstva za njih ostvaritev. In ko enkrat poznamo cilj, moramo poznati še pot k njemu, to se pravi, poznati moramo vmesne cilje, ki vodijo do končnega cilja, potrebna sredstva, metode dela, etape pri delu, skratka vse, kar spada k ostvarjenju cilja. In ker se vsako delo vrši v nekih gotovih konkretnih okoliščinah, ki bolj ali manj odločilno, naj bo že ugodno ali neugodno, vplivajo na njegov potek, moramo poznati tudi dejansko stanje; čim bolj realno in temeljito, tem bolje. Vse to pa človeku ni dano samo po sebi. Treba je opazovanja, študija, razmišljanja, skratka predvidevanja. Ali drugače povedano, treba si je izdelati dober delovni načrt.

Glede tega ima n. pr. Zakonik ljubljanske škofije (= ZLŠ) zelo modro in važno določbo: „Dušno pastirstvo morata izvrševati župnik in kaplan smotrno po načrtu, ki ga določi župnik“ (ZLŠ čl. 201). Iz te določbe se z lahkoto razbere dvoje: prvič, da je za uspešno dušno pastirstvo potreben načrt; drugič, da določitev načrta, tudi kar se tiče kaplanovega dušnopastirskega dela, pristoji župniku.

2. Jasno je, da župnik pri izdelavi dušnopastirskega načrta lahko prosi svojega kaplana za pomoč. Ni pa vsem tako jasno, če je tako ravnanje tudi primerno. Še večja težava pa nastane pri vprašanju, ali je župnik dolžan, dati kaplanu možnost, da na nek način sodeluje v pripravi dušnopastirskih načrtov. Brez dvoma smo se s tem dotaknili nabolj kočljivega vprašanja v razmerju med župnikom in kaplanom. Kdor pozna farno življenje, nam bo zlahka pritrnil. Zato moramo zadevo kar se da resno in hladno razmisliti.

Splošno prepričanje je, da župnik nima nobene dolžnosti, ozirati se na kaplana pri svojih načrtih. Saj je določitev dušnopastirskega načrta del vodstvene funkcije. In po cerkvenem pravu je župnik edini voditelj v fari, „kaplan (pa) je župniku pri celotnem obsegu svoje službe podrejen“ (ZLŠ čl. 200; kan. 451—1; 476—6—7). Zato je tudi splošna praksa, da župniki zadevo načrtov sebi pridržijo. Kaplan mora stati daleč proč od vsega tega, če noče biti obtožen nezakonitega vmešavanja v župnikove pravice. Če pa kak župnik vendarle povabi kaplana k

tesnejšemu sodelovanju, to stori v zavesti, da gre izključno le za njegovo dobroto in naklonjenost, s katero lahko vsak trenutek preneha, ne da bi zato bil kaj manj dober župnik. Če je kaka izjema, le še bolj potrjuje pravilo.

Proti temu bi si upali postaviti in utemeljiti naslednjo trditev: župnik je sicer edini, ki ima (poleg krajevnega ordinarija) pravico določati dušnopastirski načrt svoje fare, vendar pa ima dolžnost, da k izdelavi načrta pritegne na nek način tudi svojega kaplana. Vsaj v važnejših zadevah se mora z njim pogovoriti.

Razložiti mora kaplanu svoje načrte, dati mora možnost, da kaplan izrazi morebitne pomisleke in stavi svoje predloge. Oboje mora župnik resno vzeti v poštev, čeprav ima samo po sebi pravico oboje zavriniti in po svojo odločiti.

Na čem je osnovana ta dolžnost? Poglejmo si nekatere razloge.

3. Prvič: župnik je dolžan poskrbeti za dober dušnopastirski načrt; župnik je namreč odgovoren „za dobro vodstvo“ župnije (kan. 453—2), ki pa je možno samo na podlagi dobrega načrta. Zato mora župnik pri izdelavi načrta uporabiti vsa redna sredstva, ki pripomorejo k učinkovitosti načrta, če so mu le moralno dosegljiva. In zelo važno sredstvo je brez dvoma posvetovanje s kaplanom, ki ga je od cerkvene oblasti same prejel za svojega namestnika in najožjega sodelavca z namenom, da ga „podpira v vsej župnikovi službi“ (kan. 476—6; prim. ZLŠ čl. 201).

Izdelava dušnopastirskega načrta je težka stvar. Naj župnik še toliko ve in naj ima še tako dolgo življenjsko skušnjo, kljub temu še ne ve vsega in še vedno se lahko zmoti. In zlasti je nevarnost za pomoto, če si domišlja, da le on vse ve in zna, drugi pa nič. Napuh vedno hodi pred padcem. Sploh je vpliv raznih čustev, ki so vedno prisotna, zelo nevaren, ker ovira jasen pogled na resnico. Zato se vsak pameten človek posvetuje pred važnimi odločitvami. To je ena najosnovnejših zahtev modrosti. Več glav vedno več ve kot ena sama. In koliko ravno kaplan lahko župniku pri tem pomaga! Najprej direktno: Marsikdaj mu lahko da nove, zelo pomembne ideje za načrt. Ne pozabimo, da ima tudi kaplan teološko izobrazbo. Večkrat je pri njem znanje še bolj sveže kot pri župniku. Kolikokrat mu je še dobro v spominu kaka cerkvena določba, na katero je župnik že skoraj pozabil. Marsikdaj ima boljše pastoralne ideje, ki si jih je navzel pri kakem dobrem profesorju, ki pa jih župnik morda le malo pozna, zlasti če ne zasleduje sproti razvoja pastoralne znanosti. Koliko dragocenih podatkov o realnem stanju župnije lahko da kaplan svojemu župniku, posebno iz tistega sektorja, kjer on sam deluje. Marsikatero napako opazi, ki je župnik ne vidi. Kolikokrat ljudje o farnem življenju pred kaplanom veliko bolj odkrito govorijo kot pred župnikom. Ti podatki so za uspešno delo zelo važni in jih je treba upoštevati. Pa naj bo dovolj primerov, ker sicer jim ne bi prišli do konca. Čeprav kaplan običajno nima toliko skušenj kot župnik, so njegovi nasveti kljub temu lahko zelo dragoceni. Saj praksa še daleč ni vse. In končno, nekaj prakse ima tudi kaplan, ne glede na tiste primere, ko je ima celo več kot župnik. Pa tudi v slučaju, da bi kaplan res ne mogel župniku direktno prav nič pomagati, bi posvetovanje z njim vsaj indirektno prineslo nemajhne koristi: S posvetovanjem je vedno združen poseben božji blagoslov, že zaradi ponižnosti. Kdor se ponižuje, bo povišan, velja tudi v tem slučaju. Pogovor s kaplanom bo župnika prisilil k globljemu razmišljanju in tako pomagal k večji razjasnitvi težkih vprašanj. Kolikokrat se človeku ravno pri posvetovanju utrne sijajna misel, na katero bi sicer nikdar ne prišel. Res je, da ima župnik stanovsko milost, vendar ga to še ne opravičuje, da bi zanemarjal naravna sredstva in da ne bi bil potreben

dobrega sveta. Nasprotno! Saj „se Bog prevzetnim ustavlja, ponižnim pa daje milost“ (1 Petr 5, 5). Po drugi strani pa tudi kaplan ni brez stanovske milosti, ki mu omogoča, da lahko uspešno pomaga župniku, če treba tudi z nasvetom.

Omenjeni razlog dobi še svojo posebno moč, če pomislimo, da se mora župnik v naših časih zaradi zelo razvitega organizacijskega življenja in drugih okoliščin stalno posvetovati celo s svojimi laičnimi pomočniki. Ni je župnije, kjer ne bi bilo tedensko ali vsaj mesečno celo vrste sej. Navadni verniki, večkrat zelo preprosti in neuki, ki sede v najrazličnejših odborih, imajo možnost, povedati svoje želje in pomisleke in staviti predloge z ozirom na farno življenje. In noben župnik ne more brezbrizno mimo njih. Koliko bolj je torej župnik dolžan izkoristiti pri vodstvu župnije kaplanovo pomoč. Saj je kaplan njegov namestnik in najožji sodelavec, edini med vsemi pomočniki, ki je za župnika „adiutorium simile sibi“. In vendar največkrat ravno ta najvažnejši kapital leži po župnijah neizrabljen. Župniku to ne more biti v pohvalo in župniji ne v korist. Na tem mestu bi morali dobro premisliti evangeljsko zgodbo o zakopanem talentu. Gospod je ostro obsodil nevrednega služabnika, ki ni znal donosno naložiti zaupanega mu talenta.

4. Drugič: Župnik je dolžan poskrbeti, da njegov kaplan sodeluje pri farnem delu z resničnim navdušenjem. Naj ima župnik še tako lepe načrte, brez kaplanove pomoči jih ne bo mogel v celoti izvesti. Spet pa bo kaplanovo sodelovanje čisto drugačno, če se bo res s srcem zavzel za stvar, kot pa če bo brez pravega zanimanja, le bolj uradno ali celo z nevoljo, izpolnjeval župnikova povelja. Še slabše bi seveda bilo, če bi kaplan sploh odrekel sodelovanje. In ker župnik nosi odgovornost, da se njegovi načrti uresničijo, je dolžan s svoje strani narediti vse, kar le more, da mu bo kaplan res z navdušenjem pomagal.

Jasno pa je, da bo kaplan toliko bolj s srcem pri farnem delu, kolikor bolj bo prepričan o pravilnosti župnikovega dušnopastirskega načrta. Zato mora poznati načrt, poznati tudi razloge, ki ga opravičujejo, in znebiti se mora morebitnih pomislekov, ki jih bo vedno kaj. Ne smemo pozabiti, da kaplan kritično motri župnikove določbe. Tega mu ne smemo zameriti. Zato pa mu je Bog dal pamet. In ves teološki študij ga je v tem še bolj utrdil. Dolga leta so ga bistrili profesorji z vsemi mogočimi objektivnostmi in pri izpitih mu je trda predla, če poleg dokazov ex auctoritate ni znal tudi onih ex ratione. Kako torej ne bi poskušal malo globlje prodreti v župnikov dušnopastirski načrt, ki ni nobena verska skrivnost. In če se mu ob tem odkrije kaka objektivnost, ki je bolj utemeljena kot tiste v dogmatiki, kaj more zato? Dokler pa si je ne zna razrešiti, je velika psihološka ovira za uspešno delo. In župnik je dolžan, da po svojih močeh skuša to oviro odstraniti.

Če je torej župnik dorasel svoji nalogi, ki jo ima kot voditelj farnega življenja, se mora s svojim kaplanom pogovoriti o dušnopastirskem načrtu. Razložil mu bo, kaj hoče, in mu vse čim bolj utemeljil, da ga res prepriča. Naravnost vesel bo, če mu kaplan razodene svoje pomisleke in mu zaupa morebitne izboljševalne predloge. Zakaj če kaplan to ohrani zase, se bo v njem kuhalo, dokler za župnikovim hrbtom ne izbruhne na dan v obliki destruktivne kritike v navzočnosti drugih duhovnikov, ali kar je še slabše, celo laikov. Zato je najbolje, da za vso stvar ve župnik, ki ga edinega zanima. In župnik bo od tega imel vedno kako korist. Če drugega ne, vsaj kaplana bo dobro spoznal, kar je predpogoj, če ga res hoče voditi k uspešnemu sodelovanju. Kako naj župnik učinkovito vpliva na kaplana, če ga pa dejansko ne pozna? Ni tako redek slučaj, da sta

si župnik in kaplan tudi po večletnem skupnem bivanju prava tujca. Žalostno, ali resnično.

Vsak človek je najbolj navdušen za svoje lastne zadeve, dočim se za tuje le težko ogreje. Če ima kaplan možnost kake besede pri dušnopastirskem načrtu, ga bo vzel kot svojo zadevo in bo z veseljem pomagal, ne da bi ga moral župnik še posebej navduševati. V nasprotnem slučaju pa bo nevarnost, da bo vse skupaj imel za tuje opravilo. Tudi na to psihološko razpoloženje zelo vpliva dejstvo, da se mora župnik redno posvetovati z odborniki raznih župnijskih organizacij. Da bi kaplan niti toliko besede ne imel v fari, kot je imajo laiki! Če je župnik v fari prvi, pa je kaplan drugi, prej kot vsi ostali verniki. Noben laik, naj bo še tako sposoben, izobrazjen in goreč, se po svoji pomembnosti za dušno pastirstvo ne more primerjati s kaplanom. Kaj bi se potem čudili, če na kaplana porazno vpliva in mu jemlje voljo do dela, kadar mu župnik ne da mesta, ki mu gre. Seveda — teh psiholoških razlogov ne smemo pretiravati do druge skrajnosti. Pa to bomo v zaključku še posebej poudarili.

5. Tretjič: Kaplan je bodoči župnik. Zato se mora v kaplanskih letih s pomočjo svojega župnika pripraviti na to svoje poslanstvo.

Nihče ni dosmrtno nastavljen za kaplana. V rednih razmerah kaplan prej ali slej postane župnik. In sicer vsakdo, če ne leže v prerani grob, večji del duhovniških let preživi kot župnik, ne kot kaplan. Zato je kaplan dolžan, da se usposobi za samostojno vodstvo župnije in sicer še preden postane župnik; kajti „krajevni ordinarij ima težko vestno dolžnost, da podeli izpraznjeno župnijo brez kakih osebnih ozirov tistemu, o katerem sodi, da je za njeno vodstvo bolj sposoben“ (kan. 459—1). Imenovanje za župnika ne da sposobnosti, temveč jo predpostavlja. Zato mora vsak kaplan skrbeti, da bo zadostno pripravljen, ko ga bo škof potreboval.

Kodeks podrobneje določa, kaj se od bodočega župnika zahteva. Pri pre-sojanju kandidatov za župnijo „je treba upoštevati ne le znanje, marveč tudi vse tiste lastnosti, ki se zahtevajo za pravilno vodstvo izpraznjene župnije“ (kan. 459—2). „Vrh tega mora biti lepega življenja, učen, goreč za duše in razumen; imeti mora tudi ostale čednosti in lastnosti, ki se po splošnem in partikularnem pravu za dobro vodstvo izpraznjene župnije zahtevajo“ (kan. 458—2).

Kot vidimo, mora kandidat za župnika imeti poleg globokega notranjega življenja in temeljite teološke izobrazbe še voditeljsko usposobljenost. Tej tretji zahtevi dajejo cerkveni predpisi močan poudarek. Popolnoma upravičeno, ker župnikova služba je v veliki meri voditeljska (prim. kan. 454—1). Če župnik kot voditelj ni sposoben, se dušno pastirstvo v fari ne more uspešno razvijati.

Kar se tiče notranjega življenja in teološke izobrazbe je v bogoslovju mogoče dobiti zadostno podlago, le potruditi se je treba. Glede voditeljske usposobljenosti pa je stvar drugačna. V tej točki se v semenišču skoraj nič ne dobi ali pa vsaj veliko premalo. Ne da bi Cerkev na to pozabila, le semeniška leta niso za to najbolj ugodna prilika, čeprav se zdi, da bi bilo treba pastoralko v tej smeri nekoliko izpopolniti. Po sedanji praksi Cerkev pač računa s tem, da se bo vsak duhovnik v kaplanskih letih tako teoretično kot tudi praktično usposobil za samostojno vodstvo župnije. Zato mora kaplan vedno biti odprtih oči, da se bo čim več naučil. Ni dovolj, da se zanima samo za tisto, kar mu župnik prepusti v izvršitev. Za celotno življenje na fari se mora zanimati. Opazovati mora svojega župnika, skušati doumeti, v koliko je župnikov način dela dober, v koliko pomanjkljiv in zakaj; študirati mora, če bi se dalo kaj še bolje napra-



viti. Zato za kaplana še daleč ni noben ideal slepa pokorščina, ko bi mehanično spolnjeval župnikova naročila. Res je, da mora župnika ubogati, ali istočasno si mora biti na jasnem, zakaj župnik tako ukazuje. Le tako ga bo, ko bo samostojen, vedel posnemati ali pa se varovati njegovega zgleda.

Pri reševanju raznih težav med župnikom in kaplanom se pokaže, da celo višji cerkveni predstojniki večkrat pozabijo na to kaplanovo dolžnost. Če se kaplan n. pr. pri njih potoži, da je v župniji kaj narobe, pogosto dobi tale odgovor: „To se Vas ne tiče, ker je župnikova zadeva. Ubogajte, naredite, kar se Vam ukaže, drugo pa pustite pri miru.“ Ni res, da bi se kaplana nič ne tikalo življenja na fari. Kaplan ima pravico zvedeti, če ima prav on ali župnik in zakaj. Tudi če kot kaplan ne bo mogel spremeniti položaja, pa bo vsaj v bodočnosti kot župnik znal prav ravnati. Zato bi bil veliko bolj na mestu kak take odgovor, v slučaju seveda, da ima kaplan prav: „Prav imaš. Spomni se na to, ko boš župnik. Dokler pa si kaplan in tvoj župnik tega ne vidi, pa moraš pač potrpeti in storiti, kar ti on ukaže.“

Kaplan ima torej dolžnost, da se usposobi za samostojno vodstvo župnije. Župnik pa mu mora pri tem pomagati. Cerkveni zakonik jasno določa, naj župnik kaplana „očetovsko poučuje in vodi v dušnem pastirstvu“ (kan. 476—7). Ta naloga je silno važna, toliko bolj, kolikor mlajši in bolj neizkušen je še kaplan: „Nedopovedljive važnosti je, kakšnega župnika dobi novoposvečeni duhovnik. Skušnja uči, da niti semeniška vzgoja niti teološka izobrazba nista zanj tako odločilni kot pa duhovnik, ki ga vpelje v dušno pastirstvo in v življenje — ali pa ga ne vpelje“ (M. Pfliegler, *Priesterliche Existenz*, 1953, 89). Zato papež Pij XII. resno opominja v okrožnici „*Menti nostrae*“: „Vse župnike opozarjamo, da bodoči uspeh teh mladih duhovnikov leži v vaših rokah.“ Zato bi se zlasti novomašniki morali nameščati k župnikom, ki so kot ljudje in kot duhovniki najboljši v škofiji. Pa tudi vpliv poznejših župnikov zapusti neizbrisne posledice, dobre ali slabe, kakor pač je. Kakšna odgovornost torej leži na župniku, ki ima kaplana. Da bi župniki z vso resnostjo vzeli to svojo dolžnost, Cerkev v istem kanonu in v istem paragrafu naroča kaplanom, naj bodo podložni župniku, župnikom pa, naj kaplana očetovsko poučuje in vodi v dušnem pastirstvu. Kdo bi si upal trditi, da kaplanom ni treba vzeti zares ukazane pokorščine? In prav tako zares mora torej vzeti župnik svojo dolžnost.

Pri tem je važno, da župnik izpolni svojo učiteljsko dolžnost v vsem obsegu; kajti določba v kanonu je tako široka, da bolj biti ne more. Gre za vse dušno pastirstvo. Zato ni dovolj, če župnik sem in tja malo zagodrnja, kadar so kaplanove pridige prekratke ali predolge, kadar se kaplanu malo preveč zavleče duhovno vodstvo deklet, ali da mu pomaga razrešiti kak moralni kazus. Tudi to, a ne samo to. Predmet župnikovega učenja mora biti vse dušno pastirstvo, seveda postopoma. Začel bo pač s tem, kar mora kaplan na fari delati, da bi čim uspešneje vršil svoje dolžnosti. Po lagoma pa mora preiti k vsem vprašanjam, ki so potrebna za dobro vodstvo farnega življenja. Zato na noben način ne more preko predvidevanja. Saj je znan aksiom: voditi se pravi predvidevati. Ne da bi vse vodstvo obstajalo samo v predvidevanju, a je tako važno, da brez njega ne more biti uspeha pri vodstvu. Zato mora biti dušnopastirski načrt pogosto predmet razgovora med župnikom in kaplanom. Ne le da bo župnik teoretično razlagal njega pomen, kako se dela, kaj obsega, temveč bo tudi praktično na svojem farnem načrtu vse to kaplanu pokazal. Razlagal mu bo svoj načrt, njega dobre in slabe lastnosti, navajal razloge, zakaj tako ravna in ne drugače. Seveda

mora ves ta pouk biti na primerni višini. Kaplan ni noben šolarček. Mora pač računati s tem, da tudi kaplan misli s svojo glavo in da lahko tudi izven tega študira ista vprašanja. Morda bo imel ob tej ali oni stvari pomisleke, drugačne ideje. V takem slučaju še daleč ni župnikova dolžnost, da se jezi, temveč da ugovore z razlogi pobije, če pa ima kaplan prav, da to župnik tudi odkrito prizna in upošteva. Čim bolj bo kaplan napredoval, tem bolj bo skušal samostojno iskati rešitve raznim dušnopastirskim vprašanjem. To župnika ne sme motiti. Nasprotno. Vesel mora biti tega, ker je znamenje, da ima njegov pouk uspeh. Kot vsak dober učitelj bo tudi župnik dajal kaplanu kake praktične vaje tudi glede dušnopastirskega načrta. Od časa do časa ga je itak treba obnoviti ali vsaj delno izpopolniti. Zakaj ne bi kaplan vsaj včasih samostojno ne izdelal osnutka, ki naj ga župnik pregleda, popravi in izpopolni in odobri. Tako bo kaplan lahko svojemu župniku nudil vedno bolj učinkovito pomoč, ko pa bo sam postal župnik, bo lahko takoj od vsega začetka brez omahovanja krepko prijel za krmilo svoje župnije.

6. Četrtrič: Gornjim trem razlogom, ki imajo splošno veljavo, dodajmo še enega na podlagi določb, ki so veljavne v ljubljanski škofiji. Omenili smo že, da po zakoniku ljubljanske škofije določitev dušnopastirskega načrta pripada župniku (čl. 201). Kaplanove soudeležbe pri tem načrtu tudi ta zakonik izrecno ne zahteva v tako širokem obsegu, kot ga tukaj skušamo zagovarjati. Vendar pa vsaj v dveh zelo važnih primerih čisto naravnost zagovarja naše stališče.

Čl. 201 med drugim pravi: „Dušnopastirska opravila naj župnik, ko zasliši kaplana, v glavnem razdeli medse in kaplana.“ Delitev dela je zelo važna (o njej bomo še posebej govorili) za uspešnost dušnega pastirstva. Zato mora biti predvidena v vsakem dobrem dušnopastirskem načrtu. Drugače povedano: en del načrta mora biti posvečen delitvi dela. Ker župnik do očca celoten načrt, je jasno, da določa tudi delitev dela. Vendar pa je glede tega izrecno ukazano, naj župnik odloča šele potem, „ko zasliši kaplana“. Župnik se torej mora posvetovati s kaplanom in upoštevati mora njegove zadevne predloge, čeprav seveda samo po sebi ni nanje vezan pri končni odločitvi, če ga ne prepričajo. Ta določba ni torej nič drugega kot aplikacija naše teze na en konkreten primer, ki je brez dvoma zelo pomemben v vodstvu župnije.

Drugi primer najdemo v določbah za katehete. Da se bomo prav razumeli, moramo takoj poudariti, da po zakoniku ljubljanske škofije katehetje niso drugega kot posebne vrste kaplani, katerih glavna pa ne edina dolžnost je skrb za šolsko mladino tako v šoli kot izven nje (ZLŠ čl. 212, 213, 215, 217). Kot vsak kaplan je tudi katehet župniku podrejen glede svoje službe, le da je oproščen tistih dušnopastirskih dolžnosti, ki jih ne more opravljati zaradi svoje prvenstvene naloge. Ko govori zakonik o razmerju župnikov do katehetov, pravi, naj župniki „radi sprejemajo njihove strokovne nasvete“ (ZLŠ čl. 214). Ker je župnik odgovoren za vse svoje vernike, mora poskrbeti tudi za mladino. Zato tudi načrt za dušno pastirstvo mladine določa župnik. Vendar zakonik predpostavlja, da se župnik glede tega pogovori s svojim pomočnikom, katehetom, in upošteva njegove zadevne nasvete. Torej spet gre samo za aplikacijo naše teze na en velik sektor dušnega pastirstva, na skrb za mladino. Tako vidimo, da zakonik ljubljanske škofije v dveh zelo važnih zadevah čisto naravnost zahteva, kar smo mi skušali dokazati glede dušnega pastirstva sploh. Zato lahko mirno trdimo, da je naša teza popolnoma skladna z duhom in predpisi tega zakonika.

(Se bo nadaljevalo)

# Predvojno dušno pastirstvo v Sloveniji

Mons. Matija Škerbec, U. S. A.

Pričujoči spis naj bi bil nekak osnutek in poizkus prereza našega dušnega pastirstva zadnjih 60 let, kolikor morem presojeti iz svojega lastnega spomina in na podlagi literature, ki sem jo prečital. To bo seveda le poizkus osnutka, ki bo bolj subjektivnega značaja, oziroma izraz mojih lastnih spominov in opazovanj, nikakor pa to še ni kaka objektivna zgodovinska sodba.

Slovenci žal nimamo kakega znanstvenega dela, ki bi podalo duhovni prerez za posamezne dobe katoliškega gibanja, manjka nam zgodovinska knjiga, ki bi pokazala, kako se je razvijalo dušno pastirstvo v posameznih dobah naše zgodovine, posebno pa nam manjka statističnih podatkov za kako tako delo.

Ko smo slovenski begunci prišli v različne kontinente in države, smo kaj naravno vsi, duhovniki in laiki, pričeli primerjati verske razmere v naši domovini pred vojno z onimi v tujini, naše dušno pastirstvo z onim v tujih državah. Zdaj poznamo dušnopastirske razmere in metode skoro po vsem svetu in mislim, da nas glede tega pred tujino ni treba biti sram. Zdi se, da bi mogli primerjati s slovenskim dušnim pastirstvom le Belgijo, Holandijo, nemško Porenje in morda še kak drugi narod. To je tudi sodba duhovnikov drugih narodov, ki so kdaj spoznali naše verske razmere, da je bilo slovensko dušno pastirstvo v marsičem na višku pred drugo svetovno vojno, dasi so bile seveda tudi med nami pomanjkljivosti.

Po mojem opazovanju bi morali v zgodovini novodobnega katoliškega gibanja med Slovenci ločiti v dušnem pastirstvu tri dobe:

1. Doba katoliškega konservatizma in državnega cerkvenstva nekako do nastopa škofa Jakoba Missia in dr. Antona Mahniča oziroma do prvega slovenskega katoliškega shoda.
2. Doba katoliškega društvenega delovanja do nastopa škofa dr. G. Rožmana.
3. Doba Katoliške akcije.

*Prva doba* je čas katoliškega konservatizma, prehod iz jožefinizma in janzenizma, doba patrijarhalnega dušnega pastirstva in političnega slogaštva.

V tem času je bil katoliški duhovnik med slovenskim narodom „gospod“, splošno priznan voditelj naroda v verskem, narodnem, kulturnem in političnem življenju. Zupnijskega društvenega življenja skoro ni bilo. Čitalnice po večjih krajih niso imele z dušnim pastirstvom nikake zveze, bile so bolj nekaki zabavni klubi jare gospode. Verske bratovščine so bile zelo redke kot posledica janzenizma in jožefinizma. Vse dušno pastirstvo se je vršilo skoro izključno na prižnici, v spovednici in zelo malo v šoli. Šole so bile zelo redko posejane. Kjer ni bilo teh, so duhovniki nekaj mesecev zbirali otroke, da so jih poučevali za krščanski nauk in pripravili na zakramente. Spovedovanja je bilo silno dosti za advent in post, sicer so pa lahko spravili spovednice pod streho. Ob delavnikih je bilo malo ljudi pri sveti maši v podeželju, ob nedeljah razen v adventu in postu skoro ni bilo kakega obhajanca. Še dobro se spominjam, da sem v ljudski šoli vedno pozabil od ene spovedi do druge očitno spoved in kesanje in sem šel vedno z velikim strahom v tisto „omaro“ ob steni cerkve. Ko sem šel prvič k spovedi, sploh nisem vedel, kje je spovednica! Neka moja sošolka je šla prvič k spovedi. Ko odpre spovednik linco, odskoči nazaj in vsa prestrašena zakliče: „Jezus, eden je notri...“

Ljudstvo pa je bilo splošno zelo verno. Celo Prešeren je o tem priča v svoji pesmi „Nebeška procesija“. Brezvercev med narodom ni bilo, razen nekaj malega med meščanstvom. Duhovščina je izvajala kontrolo potom spovednih listov o tem, kdo je opravil v župniji velikonočno spoved. Farni „Status animarum“ je podajal resnično sliko verskega življenja, v njem so delali župniki pripombe o velikonočnem obhajilu, o družinskem življenju itd.

V političnem oziru je tedaj vladalo takozvano slogaštvo, Slovenci smo imeli le eno stranko. V boljši gostilni so se zbirali duhovniki in jara gospoda, ki jo popisuje pisatelj Kersnik, v lepi slogi, pri cvičku in vipavcu, pri redkih prireditvah v čitalnici, kjer so se v ganljivih govorih navduševali za mili slovenski narod, ki pa je živel v veliki beračiji in duševni zanemarjenosti.

Z nemških univerz so zanesli slovenski inteligentje slovenskemu narodu tuje nazore liberalizma. Potom liberalnega časopisja in literature se je vedno bolj širila infiltracija slovenske inteligence z liberalnimi nazori. Med slovensko inteligenco in meščanstvom je postal liberalizem moda. Državni uradniki, profesorji, davkarji itd. so prihajali ob državnih praznikih k cesarski maši in so stali med službo božjo kot lipovi bogovi ves čas, ne da bi pokazali kaj sodelovanja pri maši. Vse obnašanje te gospode ob takih prilikah je bilo večinoma tako, da si dobil utis, da mislijo, da so skazali ljubemu Bogu zelo veliko uslugo, da so se ponižali in prišli v cerkev... Hoditi k zakramentom je v tej dobi veljalo za naprednega izobraženca in meščana nekaj kot nečastnega. Še leta 1928, ko sem prišel v Kranj, mi je tožil neki vpokojeni učitelj, ki je zahajal v cerkev, da ga napadajo njegovi tovariši, da dela učiteljstvu sramoto, ko zahaja k maši celo ob delavnikih. Drug učitelj, dasi veren, si tam ni upal zahajati niti ob nedeljah k maši in še manj doma k zakramentom za veliko noč iz strahu pred naprednimi tovariši... Liberalizem je pričel polagoma prodirati tudi na deželo med trgovske in gostilničarske kroge, vse kar je hotelo veljati kot napredno, je moralo biti liberalno — —

Z liberalizmom se je širila po deželi nevera, verska mlačnost in brezbriznost, nemoralnost in velika sirovost.

Po vseh evropskih državah in tudi v Avstroogrski pa se je z liberalizmom pričel takozvani *kulturni boj*, to je delo liberalnih strank za razkristjanjenje javnega in privatnega življenja, za odpravo verouka v šoli, za razporoko in civilni zakon, za razpust samostanov in odvzem cerkvenega premoženja itd.

Tedaj je veliki papež Leon XIII. v svojih znamenitih okrožnicah obsodil liberalno filozofijo in pozval katoliško duhovščino, naj gre ven iz zakristij med ljudstvo, naj vrši socialna dela, naj se briga za delavne in revne sloje, naj se udeležuje na kulturnem in tudi političnem polju. V duhu Leona XIII. je pričel razvijati dušno pastirstvo v ljubljanski škofiji škof in kasnejši kardinal Jakob Missia, ideološko borbo proti zmotam liberalizma pa je na iniciativo škofa Missije pričel dr. Anton Mahnič v svojem „Rimskem katoliku“.

Tako se je razvilo novodobno katoliško gibanje med Slovenci in *druga doba* našega dušnega pastirstva, ki se je posluževala predvsem društvenega delovanja kot pomožne sile pri svojem delu.

Precej dobro sliko te dobe in načina dušnega pastirstva podaja knjiga: Jože Jagodić, Nadškof Jeglič. Pripomniti pa je treba, da je vso zgradbo katoliškega gibanja že izvršil škof Missia in je škof Jeglič le nadaljeval in razvijal njegovo delo.

Nekako bistveni znaki dušnega pastirstva te dobe so razne in številne verske, prosvetne, kulturne, vzgojne, socialne in politične organizacije, ki se jih je slovenska duhovščina posluževala kot pomožnih sredstev pri dušnopastirskem delu. Povdarjam, da je tedanji slovenski duhovnik vse, tudi prosvetne, vzgojne, socialne in politične organizacije in vse svoje delo na raznih poljih smatral kot del dušnega pastirstva. V prosvetnih in mladinskih organizacijah je skušal slovenski duhovnik vzgojiti zavedne in praktične katolike. Ogromno socialno delo slovenskega duhovnika v raznih zadrugah, hranilnicah in posojilnicah, konsumih, kmetijskih zadrugah itd. je imelo predvsem versko karitativni značaj: pomagati v bedi svojemu narodu, ga osvoboditi iz rok liberalnega kapitalizma in mu ustvariti podlago: gospodarsko osamosvojitve za narodno osamosvojitve.

Tudi politično delo in politične organizacije je slovenski duhovnik tedanje dobe smatral kot nujno potrebno delo v interesu katoliške vere, verskega življenja, Cerkev in naroda. Kot sem že omenjal, ne smemo pozabiti, da je v slovenske dežele zanesel liberalizem tudi kulturni boj, ki se je po vseh državah odločal na političnem polju. Liberalizem se je posluževal političnih strank in politične moči, da razkristjani javno in privatno življenje, kulturo in gospodarstvo, da vzame Cerkvi vpliv na javno življenje, zlasti pa na vzgojo mladine. Ker se je torej na političnem polju odločala usoda katoliške Cerkev, možnost njenega delovanja in vzgoje naroda, ni smel duhovnik biti brezbrizen glede politike, marveč se je moral po svoji vesti udeleževati tudi političnega življenja.

Liberalizem je med slovenskim narodom zajel skoro vso inteligenco, zato v prvi dobi katoliškega gibanja in politične stranke na katoliških načelih ni bilo mogoče dobiti dovolj inteligentov, ki bi vodili politiko in stranko. Tako so se morali duhovniki tedaj udeleževati zelo aktivno tudi strankarskega življenja in borb v občini, deželi in državi.

Toda škof Jakob Missia je zahteval, da more prevzeti vodilno mesto v strankarsko političnem življenju duhovnik le tedaj, če bi ne bilo na razpolago sposobnega laika. Ko je šlo po smrti poslanca Karla Kluna za odločitev, kdo naj kandidira za dunajski parlament, sta bila dva kandidata: duhovnik Ignacij Žitnik in advokat dr. Ivan Šušteršič in je škof odločil, da duhovnik ne sme kandidirati, ko je na razpolago laik.

Nikjer pri nobenem narodu ni duhovščina toliko delala in na tako raznovrstnih poljih, a vse le radi nebeškega kraljestva in naroda, kakor je slovenska duhovščina po prvem katoliškem shodu do prve svetovne vojne. To je bila doba, ki jo upravičeno imenujemo slovensko katoliško renesanco. V tem času se je čudovito dvignilo versko življenje, verska zavest, pa tudi narodna kultura, narodna zavest in narodno gospodarstvo. Tega ne more tajiti noben objektiven zgodovinar.

Tisti, ki smo rastle od otroških let naprej s katoliškim gibanjem te dobe, smo mogli na lastne oči opazovati ogromni napredek slovenskega naroda od prvega slovenskega katoliškega shoda do prve svetovne vojne po zaslugi katoliškega gibanja in zlasti slovenske duhovščine. Slovenski narod je postal, če ne prvi, pa vsaj med prvimi evropskimi narodi, kar tiče verskega življenja, katoliške dejavnosti in duhovne kulture.

To bi bil zanimiv in potreben ter hvaležen študij, ko bi kdo znanstveno prikazal ta ogromni napredek slovenskega naroda v tej dobi. Tu se moram omejiti le na ugotovitev tega dejstva, ne da bi se podajal v podrobnosti.

Nekak osrednji parlament slovenskega katoliškega gibanja in tudi dušno-pastirskega dela, oziroma apostolata, so bili do prve svetovne vojne slovenski katoliški shodi. Ko berem razne spise o katoliških shodih, se mi zdi, da ti ne povdarjajo dovolj njih bistva. To so bili nekaka demokratična ustanova katoliškega gibanja, kjer so se združili duhovniki in laiki v skupnem posvetovanju in delu za napredek verskega življenja na vseh poljih človeškega udejstvovanja: na dušnopastirskem, versko-vzgojnem, kulturnem, socialno-gospodarskem in na politično-ideološkem. Tu se je pri vseh odsekih vršila tudi samokritika dosedanjega dela. Tu so se napravili načrti za vse delo katoliške dejavnosti, ki se je vršilo tako po nekem konceptu. Tu se je izvolil tudi izvršilni odbor, ki je imel nalogo skrbeti, da so se sklepi katoliškega shoda v resnici tudi izvršili.

Najlepši znak katoliške renesance med Slovenci do prve svetovne vojne pa je bila popolna načelna in taktična edinstvo slovenske duhovščine. Škof Jakob Missia je pogosto povdarjal potrebo edinstva med duhovščino, on jo je znal s svojo modrostjo in svojim očetovskim nastopom tudi ohraniti. Radi te edinstva smo dosegli tako krasne uspehe.

Prva svetovna vojna in njene posledice pa pomenijo velik preobrat v vsem slovenskem katoliškem gibanju in tudi v delovanju duhovščine, preobrat na slabše. Zato je bilo več vzrokov.

Že sama vojna vpliva demoralizujoče ne samo na laike, marveč tudi na duhovnike. Med vojno se je močno skrajšal študij v semeniščih, bogoslovci so bili v dolgih počitnicah zaposleni po raznih bolnišnicah, kar ni najboljše vplivalo na njih izobrazbo in vzgojo. Precej duhovnikov je bilo mobiliziranih, vojaško življenje ni pospeševalo njih duhovnega življenja.

Obilo, preobilo delo v mnogoštevilnih organizacijah je pomenilo preveliko zunanjo zaposlenost dela duhovščine, ki je radi tega kolikor toliko zanemarjala večasi svoje duhovno življenje.

K temu se je pridružil naš nesrečni razdor med starini in mladini, ki je napravil ogromno škodo dušnemu pastirstvu.

O tem delikatnem vprašanju je danes še zelo težko podrobno in objektivno pisati. Mislim pa, da mi bo moral vsak, ki pozna tedanje razmere, priznati, da se je spor in razdor razvil predvsem radi dveh različnih narodno političnih konceptov. Starini so držali z dr. Ivanom šušteršičem. Ta struja je imela svoj narodnopolitični program, ki bi se v kratkem izrazil: Jugoslavija, skupna država avstrijskih Jugoslovanov, Hrvatov, Slovencev in Srbov, brez Srbije, v podonavski federaciji svobodnih narodnih držav. Mladini pa so imeli za svoj narodno politični program: Jugoslavijo s Srbijo in brez podonavske federacije.

Naj kdo sodi tako ali tako, vsako politično stališče se da zagovarjati, toda eno je gotovo: Slovenska duhovščina, zlasti duhovščina ljubljanske škofije, bi se ne bila smela tako razdvojiti in ne med seboj tako boriti, kot se je; katoliška skupnost bi se ne bila smela razbiti radi čisto narodno političnega vprašanja. Več kot vsa politika, več kot narodno politični programi je edinstvo duhovščine in edinstvo katoliškega gibanja, ker vedno mora veljati: „Iščite najprej nebeško kraljestvo...“

Toda vzrok razdora ni bil le narodno-političnega značaja, marveč je imel svoje korenine tudi v različni ideologiji, kar je prišlo do izraza posebno v debatah za „katoliško literaturo“ in proti njej.

Vsi katoliški shodi pred prvo svetovno vojno so v svojih resolucijah več

ali manj priporočali gojitev katoliške literature, ne samo nabožne, kakor se kaj pogosto čuje od strani nasprotnikov „katoliške literature“! Po dr. Mahničju, dr. Alešu Ušeničniku in po želji katoliških shodov je katoliška skupnost želela gojiti katoliško literaturo, ki bi bila literarno umetniški izraz katoliškega prepričanja in življenja. Liberalizem je ustvaril svojo literaturo, ki je pač izražala in naravnost propagirala liberalno filozofijo, marksizem je ustvaril kulturni boljševizem v svoji literaturi, le katoličani bi ne smeli imeti „katoliške literature“?! Literarnih del katoliški kritiki niso ocenjevali le z estetskega stališča, marveč tudi z ideološkega in moralnega. Po literaturi se je sejalo seme krivih nauk liberalizma prej in nato seme komunizma, jasno, da je morala katoliško zavedna kritika opozarjati narod na nevarnost take literature, ki je infiltrirala ljudstvo s protiverskimi nazori.

Prelom z načeli slovenskih katoliških shodov je izvršil dr. Izo Cankar s pisateljem Francem Sal. Finžgarjem in njim družbo. Dr. Izo Cankar je v svojih intervjujih priobčil svoj čas izjavo Franca Finžgarja, ki je dejal, da po njegovem prepričanju ni katoliške literature, marveč le literatura katoličanov... Od tedaj naprej, ko je „Dom in svet“ prevzel v roke dr. Izo Cankar, se slovenska literarna dela niso v „Dom in Svetu“ več obravnavala z versko-moralnega vidika, marveč edino le z estetskega stališča. Ta zgolj esteticizem „literature katoličanov“ je zavedel mnogo slovenske sicer katoliške mladine v neko načelno mlačnost, nato v okolje „Dejanja“ in „Bohinjskega tedna“, nato v Kocbekovo tovarišijo, v kulturni boljševizem in nato v komunizem s Kocbekom vred... Ubili so „Dom in Svet“ le radi tega, ker je lastnik — odbor Katoliškega Tiskovnega društva — zahteval, da se v reviji ne sme priobčiti ničesar, kar bi bilo proti veri ali morali. Ta samo po sebi umevna zahteva je po mnenju pristašev „literature katoličanov“ omejevanje umetniške svobode in tako je „Dom in Svet“ prenehal...

Podri se je začasno vsaj koncept katoliških shodov, po katerem je bilo tudi naše kulturno delo, „katoliška literatura“ del celotnega katoliškega gibanja. Pričelo se je od strani pristašev „literature katoličanov“ smešiti Mahničevstvo, načelnost, ozkost pristašev katoliške literature... Tako so se na literarnem polju odprla na široko vrata infiltraciji kulturnega boljševizma.

V teh razmerah je prodiral med naš narod marksizem, nov sovražnik, ki je bil dosti bolj nevaran kot liberalizem, ker se je posluževal popolnoma novih metod dela in propagande. Njegova organizacija, tajna, po trojkah in celicah, je delovala podtalno, nevidno, po določenem načrtu, poslužujoč se vseh modernih metod pridobivanja, trgovskih in vojaških metod borbe.

Proti liberalizmu so bile uspešno orožje raznovrstne katoliške organizacije in nekako — bi rekel masovno dušnopastirstvo, v borbi proti komunistični infiltraciji pa društveno življenje ni bilo več zadostna obramba, kaj šele ofenziva. Komunizem nam je pričel udirati v katoliške organizacije, zlasti delavske in dijaške, pa tudi v naše prosvetno delo in nam je tako razkrajal enotnost delovanja in ponekod skoro onemogočil katoliško dejavnost.

Čutili smo, vsaj duhovniki po mestih in delavskih krajih, da dosedanji način našega dušnega pastirstva več ne zadostuje.

V naših prosvetnih društvih so se pojavili prepiri, podtalno razkrajanje naše družbe. Zlasti potem, ko je izšla papeška okrožnica Quadragesimo anno, smo jasno videli, da je naše delavske organizacije prekrvašal že marksizem. Na nekem shodu delavcev v Kranju je vodilna osebnost v Jugoslovanski strokovni zvezi izjavila: „Mi smo za gospodarski marksizem.“ Isti se je izdal v Kokri na sestanku

z izjavo: „Kjer marksisti organizirajo, jim mi ne delamo s svojo organizacijo konkurence, ker gremo skupaj po dogovoru.“ Postalo mi je jasno, da prihaja razkroj v našo katoliško dejavnost potom krščanskih socialistov.

Rim pa je bolje poznal razmere in komunizem. Pij XI. je uvidel, da je za nove čase potreben nov način dušnega pastirstva, da je treba predvsem vzgojiti apostole-laike, jedra apostolata, intenzivne vzgoje za delo apostolata. Prihajale so nujne zahteve iz Rima, da se ustanovi povsod Katoliška akcija, organiziran laični apostolat.

Žal med katoliškimi krogi v Sloveniji najbrž ni nihče dobro preštudiral papeških okrožnic o Katoliški akciji. Priznajmo, da nas je tu prevarilo neko narodno samoljubje. Povsod smo govorili: „Mi imamo že Katoliško akcijo. Naša društva temu odgovarjajo. To, kar papež naroča, odgovarja le za italijanske razmere...“

Kako smo se varali! Pa to ni bilo le med Slovenci, isti pojav smo lahko opazovali med Avstrijci, ki še leta 1945 niso vedeli, kaj je Katoliška akcija, kot smo videli na lastne oči; pa tudi v Nemčiji so govorili podobno kot mi, da je Katoliška akcija le za Italijo...

Ker je bila nujna urgenca iz Rima, da se mora ustanoviti Katoliška akcija, pa se je pod škofom dr. Jegličem ustanovila tako, da se je organiziral nekak osrednji odbor katoliških društev, pa smo rekli, da imamo Katoliško akcijo. To pa je bilo mrtvo dete, ki je živelo le na papirju. V svoji samozadovoljnosti in v prepričanju, da naše dušnopastirstvo odgovarja času, smo zamudili najboljši čas in nismo pravilno organizirali KA, ki bi bila edino mogla preprečiti nadaljno infiltracijo komunizma.

*Tretja doba* v zgodovini novodobnega dušnega pastirstva med Slovenci pa se pričinja pod škofom dr. Gregorijem Rožmanom z uvedbo novih pravil KA.

Oba slovenska škofa, tako ljubljanski in mariborski, sta postavila odbor iz oseb obeh škofij, ki je na podlagi skrbnega študija papeških okrožnic o KA izdelal nova pravila za celotno KA, ki sta jih nato uzakonila. Če ta pravila vestno pregledaš, moraš priznati, da smo Slovenci s tem dobili res odlična pravila KA.

Toda dočim proti prejšnjim pravilom KA ni bilo nikakega odpora, ker pač niso nič pomenila, se je sedaj proti novim pravilom in proti novemu delu KA dvignilo toliko odpora, kakršnega ne najdemo najbrž pri nobenem drugem narodu. Kje so temu vzroki?

Starejša duhovščina se po večini ni znašla, preveč je še živela v dosedanjem načinu katoliške dejavnosti in dušnega pastirstva, premalo je poznala laični apostolat in njegovo potrebo. Nekateri so se bali, da bodo potem laiki v cerkvi komandirali...

Mlajšo duhovščino pa so razkrajala razna mladinska gibanja, ... se pojavljala med prvo svetovno vojno in po vojni. Nekateri so zagovarjali načelo, da katoliška Cerkev in dušno pastirstvo sploh ne potrebuje kakih organizacij, ker je Cerkev sama najpopolnejša organizacija; drugi so z vnemo govorili, da Katoliška akcija sploh ni in ne sme biti organizacija, marveč le gibanje. Gibanje brez gibajočega!

Komunisti so mogli za vso Jugoslavijo, Slovenijo, Hrvaško in Srbijo, izvesti enotno organizacijo, ki je delovala vsa po enotni metodi, v „štajerskih“ in „kranjskih“ okoliščinah, med Hrvati in Srbi na isti način, za malo Slovenijo pa ni bilo mogoče izvesti stroge enotne organizacije in enotnega načina dela za KA. Kaka omejenost je bila to...



Komunizem se je jasno zavedal, da mu je nova organizacija KA, nov način apostolata zelo nevaren in je znal spretno potom krščanskih socialistov povsod ovirati delo Katoliške akcije, posebno pa preprečiti enotno organizacijo in enotni nastop Katoliške akcije v obeh škofijah.

Vse slovensko javno življenje je bilo preveč strankarsko prepojeno, nekateri si niso mogli več misliti, da bi obstojala kaka cerkvena organizacija, ki bi bila depolitizirana. Da so liberalni krogi in tudi socialistični gledali v vsaki katoliški organizaciji in zlasti pri Katoliški akciji le neko politično organizacijo, to smo bili že navajeni. Vse naše delo na verskovzgojnem, prosvetnem, karitativnem in socialnem polju se je smatralo kot „politika“.

Kjer se je Katoliška akcija organizirala in vodila po novih pravilih, je žela sijajne uspehe. Med vojno in tujo okupacijo se je Katoliška akcija odlično izkazala. Žal se je njeno delo pričelo prepozno in je našlo tudi od sicer dobro mislečih polno nasprotovanja. Ker ni bilo med katoliškimi krogi glede apostolata edinosti, se je zgodilo, kar je napovedal Gospod: „Vsako kraljestvo, ki se razdeli zoper sebe, se opustoši; in nobeno mesto ali hiša, ki se razdeli zoper sebe, ne obstane...“

## NOVICE! POROČILA!

Bralci „Omnes unum“ želijo, da bi revija prinašala čimveč zanimivih novic iz življenja in delovanja slovenskih duhovnikov doma in v zamejstvu. Premalo pa se zavedajo, da si teh novic in poročil pri uredništvu ne moremo izmišljati. Naši poročevalci iz različnih dežel so malo razgibani in redko kaj poročajo. Zato se obračamo na vse sobrate po svetu s prošnjo, da bi naj ne bili samo bralci revije, ampak tudi pridni poročevalci o vsem novem in zanimivem iz življenja svojih sobratov v isti deželi. Zelo prosimo tudi za resnične vesti, ki jih prejimate iz Jugoslavije.

Uredništvo

# Naši sobratje misijonarji

Slovenski misijonarji-duhovniki so prav tako del slovenske duhovniške skupnosti, kakor vsak drug slovenski duhovnik doma in v svetu. Še več! Lahko rečemo, da so naši sobratje na misijonskem polju posebno odlični del naše skupnosti, saj se boré v prvih vrstah Kristusovega kraljestva v svetu. In ker je Kristus poveril širjenje Cerkve v svet celotnemu duhovništvu, ki pa iz svoje srede pošlje na to de'lo pač le nekatere, ti nekateri, misijonarji, pravzaprav zastopajo vse ostalo duhovništvo v misijonski akciji Cerkve. Zato so naši sobratje, slovenski misijonarji, celo naši zastopniki na misijonskem polju.

Že iz teh razlogov je naravno in nujno, da se slovenska duhovniška skupnost in posamezni slovenski duhovnik zanimata za sobrate-misijonarje. To zanimanje ne bo samo misijonarjem v moralno, duhovno in gmotno pomoč, ampak v nemajhno korist njih sobratom-duhovnikom samim. Saj življenje in delo misijonarjev nudi veliko predragocenih zg'edov in pobud, ki pridejo prav vsakemu sobratu pri njegovem življenju in delovanju. In duhovna vez med slovenskimi misijonarji in ostalo slovensko duhovniško skupnostjo bo nedvomno rodovitna; čimbolj bo slovenski duhovnik sodeloval pri pionirskem delu sobrata misijonarja, tembolj bo deležen tudi zasluzenja in milosti misijonskega dela, zlasti še, če pomislimo, da misijonarji s svojimi verniki in katehumeni, zavedajoči se vsi važnosti opore, ki jim prihaja iz zaledja, mnogo molijo in žrtvujejo za dobrotnike.

Važnost in odličnost našega sodelovanja s sobrati misijonarji se nam pokaže v še posebno močni luči, ako pregledamo važnost in odličnost delokrogov, ki jih je našim sobratom Cerkev zaupala na misijonskih poljih.

Če se še preje ozremo nekoliko v našo misijonsko preteklost, vidimo, da so skoraj vsi slovenski misijonarji-duhovniki zavzemali vodilna mesta vsak na svojem misijonskem področju: Ba-

raga, misijonski škof, mnogi njegovi nasledniki Slovenci, tudi škofje; France Pirc, organizator misijonstva in dušnega pastirstva v isti pokrajini. Dalje Knoblehar, apostolski provikar v Sudanu. Kasneje znamenita slovenska frančiškanska kitajska trojica: p. Veselko Kovač, ustanovitelj in proprefekt prefektуре Yungchow, svetniški pater Engerhard Avbelj in voditelj raznih misijonskih postaj, p. Baptist Turk.

Med misijonarji današnjosti je bil pač med najbolj priljubljenimi mons. Joško Kerec. Doma iz Prekmurja je šel v ljubljanske šole kot odrasel fant, vstopil k salezijancem, že kot bogoslovec odšel na Kitajsko in komaj dobro novomašnik, že poslan organizirat nove misijonske postojanke. Za njegovo delovanje je sploh značilno pionirstvo: iz nič nekaj napraviti, čim več! Predstojniki so to njegovo sposobnost, ki je skupek znanja, vneme in iznajdljivosti, brž spoznali in jo upoštevali. Ves čas njegovega delovanja so mu poverjali ustanavljanje novih postojank. Omenim le nekatere bolj znane podvige in funkcije mons. Kereca: vodstvo obrtne šole v Siuchowu, gradnja veličastnega svetišča sv. Antona pri Hong-kongu, gradnja in vodstvo salezijanskega zavoda v Yunnanfuju pa vodstvo in organiziranje misijonske pokrajine v Čaotungu, kjer ga je sredi najbolj cvetočega razvoja zajela komunistična zasedba, pod katero je mnogo pretrpel. Mons. Jožef Kerec sedaj živi v Marseil'eu v Franciji, kjer pa ne počiva, ampak vsestransko deluje.

Podobno usodo je doživela močna skupina slovenskih lazaristov, ki so od severno ameriških sobratov prevzeli v oskrbovanje skoraj polovico misijonske škofije Kanchow v južni Kitajski in ta svoj delokrog imenovali „Baragov kitajski misijon“. Po koncu druge svetovne vojne so s severne Kitajske, kjer so že prej delovali krajšo ali daljšo dobo, prišli tja gg. Jereb France, Pokorn Drago, Časl Jože in Kopač Janez; iz begunskih taborišč pa sta se jim pridružila gg.

Prebil Andrej in Wolbang Karl. Istočasno s tema dvema sta odšla v misijone z namenom, pomnožiti število misijonarjev Baragovega kitajskega misijona, ko bi prišel čas, še bogoslovec Andrej Jerman in brat Ciril Verdnik, ki sta ostala v Šanghaju. Od tam je moral g. Jerman še pred posvečenjem bežati na Filipine, kjer je svoje študije tudi srečno dokončal. Šest zgoraj omenjenih misijonarjev je v nekaj letih svojega delovanja v škofiji Kanchow na treh misijonskih postajah razvilo tako cvetoče delovanje, da je delokrog obetal prekrasen razvoj in velik božji blagoslov. Toda drug za drugim so morali tudi ti misijonarji zapustiti Kitajsko; zadnji g. France Jereb. Sedaj delujejo gg. Časl in Wolbang v U. S. A., g. Janez Kopač v Torontu, v Kanadi, gg. Pokorn in Prebil v Chile in g. France Jereb v Franciji.

Poleg lazaristov iz slovenske provincije je zadnja leta pred zmago rdeče revolucije deloval na Kitajskem tudi član turinske provincije, g. Ciril Čarga, ki je bil profesor na lazaristovskem bogoslovju v Hashingu pri Šanghaju. Tudi ta se je moral vrniti v Turin.

Prav lepe delokroge so na Kitajskem imeli še drugi slovenski misijonarji: Dr. Aleš Beniger *ofm.* je bil profesor na frančiškanskem bogoslovju in magister frančiških klerikov in novincev v Hankowu, kjer je izdajal v tisku tudi študijske knjige za splošno uporabo na kitajskih bogoslovnih vseučiliščih. Dočim je ta deloval tam že kakih dvajset let ali več, pa je bil p. Robert Pivko *ofm.*, prvi sad obnovljene frančiškanske misijonske akcije v domovini, na Kitajskem komaj štiri leta. A je vendarle tudi on zelo uspešno zgrabil za delo, v dušno-pastirskem področju; nekaj časa je celo sam vodil misijon pod komunisti.

Poleg teh sta delovala v zadnjih desetih letih na Kitajskem še dva slovenska frančiškanska misijonarja-duhovnika, p. Mirko Kosič *ofm.* in p. Edgar Sever *ofm.* Z njima smo Slovenci imeli manj stikov. Vemo pa, da sta prav tako morala zapustiti svoje delokroge.

Še trije misijonarji duhovniki so delovali na Kitajskem daljšo dobo: p. Albin Miklavčič, iz Trsta, član parmske

misijonske družbe (Societas Xaveriana — S. X.). Vodil je misijon v provinci Shensi že precej v notranjosti Kitajske. Zadnje čase je ustvaril prve začetke maledga in velikega semenišča na svojem misijonu. Rdeči so mu nadaljni razvoj obeh zavodov onemogočili. On sam se je še precej časa obdržal, predvsem zaradi poznanja in prakticiranja zdravništva. Potem so pa tudi njega vtaknili v internacijo, odkoder je čez pol leta uel živčno oslabil, tako da se je v Italiji komaj spet popravil. Doživel pa je to srečo, da mu je bil lani omogočen povratek na misijonsko polje, ne sicer več na Kitajsko, pač pa v pakistanski del Bengalije.

V južni provinci Kwantung pa je deloval tiho, a nič manj uspešno salezijanec Joško Geder SDB, ki je zadnje čase kot nadomestni ordinarij vodil celotno misijonsko pokrajino, dokler tudi tiste škofije ni zajel rdeči val in njega, kot vse ostale nekitajske misijonarje pregnal. Po obisku v domovini se je lani povrnil na misijonsko polje in deluje zdaj kot ravnatelj salezijanskih aspirantov v Hong-kongu pod isto streho z misijonarjem Majcenom.

Na Janponskem je kot salezijanski brat laik že pred 20 leti začel delovati Stanislav Pavlin, ki pa je zaželel postati duhovnik in je zato šel v Yunnanfu k mons. Kerecu SDB študirat bogoslovje. Študije je potem nadaljeval v Hong-kongu, kjer je bil predlanski tudi posvečen. Pred letom dni je šel na obisk v domovino v sedaj Jugoslaviji pripadajoči Grgar na Goriškem; pred meseci pa se je spet lotil misijonskega dela v Hong-kongu.

Za mons. Kerecom je po njegovem odhodu v Čaotung prevzel vodstvo od njega ustanovljenih obrtnih šol v Yunnafuju njegov sodelavec g. Andrej Majcen SDB, ki je že nekaj let deloval tamkaj. Boj cvetočega razvoja zaupane mu ustanove si skoraj ne moremo predstavljati. Misijonarji, ki so se na potu v Baragov misijon ustavili nekaj časa pri njem, so občudovali ta razvoj. Zato je še toliko večja škoda, da je tudi ta važna misijonska postojanka, ki so jo slovenski misijonarji začeli in razširili, zapadla komunizmu. Misijonar Majcen,

ki se je moral umakniti v Hong-kong, je bil kmalu poslan v takoimenovano „Mestece Kristusa Kralja“, kakih 30 km od Hanoja, v severnem Vietnamu. Tam je namreč misijonar mons. Seiz iz Družbe pariških zunanjih misijonov ustanovil in zgradil naselbino, kjer je nastanil deško mladino — vojne sirote, žrtve rdeče revolucije v Indokini. Ko je bil ustanovitelj povzdignjen v škofa, je prepustil vodstvo te svoje ustanove salezijancem. Ti so med prvimi poslali tja našega misijonarja Majcena, ki je kmalu prevzel ravnateljstvo in kljub težkim razmeram zelo lepo razvijal ta „državico“ petsto fantov, ki so pod nadzorstvom misijonarjev imeli nekako samoupravo. Zlasti se je trudil, da bi med njimi vzbudil čim več duhovniških poklicev, kar je v veliki meri tudi dosegel. Ko so Francozi rdečim prepustili ves misijonsko že tako zelo razviti severni Vietnam, je moral g. Majcen poskrbeti za preselitev in namestitvev celotnega „Mesteca Kristusa Kralja“. Najprej je spravil na varno kakih trideset duhovniških kandidatov ter poskrbel za njihovo nadaljnjo vzgojo in šolanje v Saigону. Potem je začel s premeščanjem vseh ostalih, skupino za skupino. Ni še povsem dokončal tega dela, ko so ga predstojniki pozvali, da prevzame nov važen delokrog, ravnateljstvo velike salezijanske obrtne šole v Hong-kongu, Tang Kuig Po, ki šteje okrog 1500 goštev in kjer zdaj deluje z lepimi uspehi. Nedavno so krstili okrog 40 gojencev in profesorjev.

Pred tremi leti je odšel iz Clevelanda, kjer že nekaj let živi njegova družina, ki je prišla iz Slovenije, na Formozo g. Franc Rebol, član družbe Maryknoll, ki zavzema vedno važnejše delokroge na misijonskem polju. Mladi misijonar Rebol je bil poslan na popolnoma na novo ustanovljeno župnijo že po nekaj mesecih bivanja na Formozi. Tam je sam, pionir Cerkve na tem nemirnem otoku.

Dočim smo imeli Slovenci v zadnjih tridesetih letih pred rdečo zasedbo Kitajske v tej deželi vedno največ misijonarjev, se je sedaj prvenstvo v številu slovenskih misijonarjev premaknilo v Indijo.

Tam so že pred 25 leti začeli slovenski in hrvatski jezuitje takoimenovani **Bengalski misijon**, ki se nahaja na 24 Parganas, v Gengesovi Delti, južno od Kalkute. Najprej so tukaj delovali p. Mesarić S. J. in oba brata pp. Vizjaka S. J., ki sta po krvi bolj Slovenca kot Hrvata, a se štejeta med Hrvate. Od Slovencev je bil prvi jezuitski duhovnik p. **Stanko Poderžaj S. J.**, ki je najprej dokončal svoje študije v Kurseongu pod Himalajo, kakor večina vseh mladih jezuitskih misijonarjev; potem pa je ves čas deloval na raznih postajah Bengalkega misijona, katerega dekan je bil več let. Raghapur, Bošonti in sedaj Khari so najvažnejše postaje njegovega delovanja, katere je s svojo organizatorno zmožnostjo in žilavo podjetnostjo spravil v red in visoko dvignil njih misijonsko učinkovitost. V Khariju je najprej preuredil centralno misijonski poslopje, nato skoraj povsem nanovo zgradil veliko cerkev, sedaj pa začenja z gradnjo dveh velikih šolskih poslopij za moško in žensko mladino hitro se razvijajočega misijona. Če pomislimo, da je misijonsko delo v teh hindujsko-mohamedansko mešanih krajih zelo težavno in malo uspešno, je področje o. Poderžaja in našega Bengalkega misijona na sploh naravnost nekaj izrednega v pogledu misijonskih uspehov in razvoja.

Podobno so zaorali v misijonsko polje Bengalkega misijona še drugi slovenski jezuitski misijonarji:

Oče **Viktor Sedej S. J.** je zlasti deloval v Khariju in Morapaju in je v kljub raznim boleznim, ki so ga mučile, marsikaj ustvaril. Sedaj je na postojanki Baidyapur, kjer dokončava nova misijonska poslopja. **O. Lojze Demšar S. J.** je bil na raznih postajah Bengalkega misijona, zlasti v Morapaju in Sathiri. Sedaj je minister v velikem jezuitskem kolegiju sv. Frančiška Ksaverija v Kalkuti, ki je študijsko središče vse kalkutske nadškofije. Prav tako v Kalkuti deluje sedaj oče **Janez Ehrlich S. J.**, nečak „očeta slovenskega misijonstva“, dr. Lamberta Ehrlicha. Prej je bil podravnatelj velike jezuitske tiskarne v Ranchiju, ki ima nad 100 uslužbencev. Sedaj pa je tajnik in desna roka predstoj-

niku kalkutskega misijona. V tem svojstvu je poleti 1954 odšel po opravih v Evropo in se je oglasil tudi na svojem domu v Žabnici. Najmlajši po letih in misijonskem delovanju med slovenskimi jezuitskimi misijonarji v Indiji pa je oče **Jože Cukale S. J.**, ki je vstopil v družbo kot duhovnik, v begunstvu. Kljub nevarni bolezni, ki ga neprestano ovira pri delu, je zelo uspešen misijonar. Lepo se je znašel med študenti, ki jim je bil nekaj časa profesor v Kalkuti; še bolj pa se sprosti doma v dušnem pastirstvu, v kalkutskih predmestjih, kjer takorekoč vodi obširno župnijo in številne organizacije zlasti socialno-karitativnega značaja.

V Indiji je tudi nekaj slovenskih salezijancev-duhovnikov. Prvi od njih, g. **Ivan Cigan SDB**, je po nekaj letih dela umrl pred kakimi desetimi leti. Še preje menda je umrl g. **Karl Mlekuž SDB**, prav tako salezijanski misijonar v severni Indiji. Danes delujeta v Indiji dva salezijanska duhovnika: **G. Pavel Bernik** je že kot sedemnajstletni klerik odpotoval v Indijo, kjer deluje že 21 let. Kot klerik je deloval v mladinskem domu v Tiripaturju in v nadškofijskem semenišču v Pornamalle; kot duhovnik pa v zavodu za salezijanski naraščaj v Sonadi pri Darjeelingu, nato spet v Pnamalle, potem v salezijanskem bogoslovju v Yercardu, kjer je bil profesor in apostol med mladino. Nato je bil ravnatelj sirotišnice v Tirupatturju, kjer je začel z zidavo novih poslopij, pa so ga predstojniki lani poklicali še na težje mesto — rektorja bogoslovja; prav pred kratkim pa so ga poslali na nekaj mesečni odih v Evropo in če mogoče tudi v domovino, kar po nad 20 let uspešnega misijonskega dela pač zasluži. — Iz begunstva je odšel v misijone klerik **Nace Kustec SDB**, ki je medtem že postal duhovnik in lepo deluje na svoji prvi postojanki v Tirupatturju.

Tudi v Afriki imamo nekaj duhovniških sobratov-misijonarjev. Na Malem Atlasu smo imeli v skupini oo. trapištov, ki so organizirali kmetijsko-misijonsko postojanko za zблиževanje z mohamedanci, tudi vsaj dva duhovnika: oo. **R. Kukovič** in **Zemljak**. Ne vem, če

kateri od njiju še deluje tamkaj. **G. Ocep** **Martin CM**, ki vodi dom duhovnih vaj v Sidi Drif pri La Marsi v Tunisu, pravzaprav ni misijonar v ožjem pomenu besede.

Pač pa imamo v Južni Afriki, v Transvaalu dva slovenska duhovnika iz Družbe Misijonarjev Sinov presv. Srca Jezusovega, ki so imeli v domovini Knobleharjev zavod v Dravljah. Tam deluje na misijonski postaji v Glen-Cowie o. **Franc Bratina**, ki je že pred vojno tam deloval osem let, nakar je prišel v Dravlje pomagat pri vodstvu zavoda; po vojni pa se je spet vrnil na misijonsko polje. Med vojno je bil posvečen prvi sad Knobleharjevega zavoda p. **Albin Kladnik**, ki je potem pred nekaj leti iz begunstva odšel v Transvaal, kjer sedaj vodi pionirsko postojanko v Carolini.

S tem smo navedli vse slovenske duhovnike misijonarje in njih delovanje, v kolikor zanje vemo. Potrebno je zdaj podati le še to in ono pripombo o našem sodelovanju z njimi.

Kaj pričakujejo naši sobratje-misijonarji od nas, slovenskih duhovnikov v zaledju?

Da pokažemo iskreno zanimanje zanje, da cenimo njih poslanstvo, ki ga opravljajo v imenu nas vseh...

da vzbujamo isto zanimanje zanje pri vernikih, ki so nam v vodstvo izročeni...

da molimo in duhovno sami zanje žrtvujemo, pa da k temu tudi svoje vernike navajamo...

da darujemo tudi denarno v pomoč pri njih delu (prispevki in mašne intencije) in da priporočimo vernikom sodelovanje pri različnih tovrstnih akcijah,

da mislimo in delamo za misijonske poklice, ki naj bi jim šli na pomoč!

Ne poznamo imigracijske skupine v svetu, da bi imela poleg drugih organizacij tudi splošno misijonsko organizacijo, ki bi se zavzemala za vse poznane misijonarje svoje narodnosti, ne glede na pripadnost tej ali oni redovni družbi. Slovenci imamo tudi tako organizacijo v Slovenski misijonski zvezi pod vrhovnim vodstvom ljubljanskega škofa dr. **Gregorija Rožmana** in pod

vodstvom slovenskih lazaristov. Slovenska misijonska zveza poleg širjenja misijonske miselnosti, organiziranja papeških misijonskih družb, prizadevnosti za Baragovo beatifikacijo, še posebno skrb za organizacijo molitvene in gmotne pomoči slovenskim misijonarjem.

V zadnjih šestih letih je bilo mogoče zbrati okrog 10.000 dolarjev, ki smo jih razposlali slovenskim misijonarjem po svetu; razen duhovnikom še misijonskim bratom in sestram, skupaj kakim šestdesetim slovenskim rojakom na misijonskih poljih. Malo je to, razdeljeno na toliko delov in toliko let. Vsak slovenski duhovnik-misijonar bi potreboval slednje leto za svoje delo vsaj tolikšno vsoto... A ne smemo pozabljati, da jim ti skromni prispevki pomenijo krepko moralno oporo, zlasti ker vedo, da so darovani v težkih razmerah, mnogo tudi od novih naseljencev, ki se morajo boriti še s prvimi težavami novega življenja in razmer v novem svetu; pa od rojakov na Tržaškem in na Goriškem, kjer že za svojo lastno narodno obrambo več kot veliko potrebujejo.

Čez dvajset let si že dopisujem z vsemi slovenskimi misijonarji in poznam njih potrebe ter mislim, da smem

govoriti v njih imenu. Zato se poslužim te priložnosti, da se v njihovem imenu zahvalim predvsem prevzvišenemu ljubljanskemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu, pod čigar pokroviteljstvom se vsa akcija za slovenske misijonarje izvaja; pa tudi č. g. Antonu Oreharju, direktorju slovenskega dušnega pastirstva v Argentini, ki z razumevanjem podpira delo centrale Slovenske misijonske zveze v Buenos Airesu; slednjič pa vsem tistim slovenskim duhovnikom, ki kot slovenski dušni pastirji vodijo misijonske odseke ali podpirajo posamezne misijonske sodelavce pri tem odličnem delu. Vabim jih v imenu sobratov-misijonarjev, da vztrajajo in sodelovanje še pomnože.

Vse druge slovenske duhovnike pa ključem k izdatnejšemu sodelovanju v pomoč sobratom-misijonarjem. Naj bi ne bilo nobenega slovenskega duhovnika, ki bi tako z molitvijo, kot vsaj z malim prispevkom od časa do časa ne pripomogel k večjemu uspehu skupnega prizadevanja, da bi uspeli Slovenci tudi danes v nam primerni meri osvajali SVET KRISTUSU.

LADISLAV LENČEK CM  
predsednik Slov. mis. zveze

## *Rajnemu Jožetu Luskarju*

Dr. Franc Kladnik, U. S. A.

Prvič sem ga videl ob njegovi novi maši; je to dokaj pozno, zares. Da mlad gospod pride do oltarja — je treba prehoditi kar dolgo, a veselo pot. Od zibelke do oltarja: začnimo s tem.

Moja mama so mi večkrat omenjali Luskarjevo družino. Bili so doma iz iste šentvidske fare pri Planini na Štajerskem: št. Vid se je dolgo sem ponašal z duhovniškimi poklici: ne bom se zarekel, a če se prav spominjam, so mati bajali, da je deset gospodov zapelo prvo Glorijo v prostorni farni cerkvi, kar se oni spominjajo. Lepo število, resda! Kdo na Štajerskem ne gre na novo mašo?! In študentov kar mankati ne sme! Bilo nas je tudi na Jožetovi novi maši lepa

kopica. Osebnost njega in njegovih domačih nisem poznal: da je stric tudi gospod in da bo brat kmalu primiciral, to sem vedel; tudi v Podpeč proti Zagorju smo jo paglavci popihali, pač gledat, kje je in kakšen je dom novomašnikov.

V Podpeči pri št. Vidu se je rajni gospod Jože rodil iz zdrave kmečke družine; bilo je 18. februarja 1911; z mojim stricem je hodil v ljudsko šolo in pozneje po fantovskih družčinah, ki se jih je moj stric, muhast kot je, rad spominjal in najbrž pretirano raztegoval, in o katerih je tudi rajni Jože rad katero rekel za šalo in zares, pa v spomin. Na Radni pri salezijancih je začel „štedirat“, kot so doma temu rekli. Pa je

ostal le malo časa tam; maturiral je na klasični gimnaziji v Mariboru leta 1933. Potem je najprej študiral jus, spoznal kmalu, da ima duovniški poklic in vstopil v mariborsko bogoslovje. Po novi maši je njegovo prvo mesto bilo v Loki pri Zidanem mostu. Pri delu med Fantovskimi odseki sva se zopet srečala; bila bi se gotovo dosti pobliže spoznala že tedaj, da ni vmes prišla vojna. Nemci so Jožeta z mnogimi drugimi duhovniki iz lavantinske in ljubljanske strani zaprli in pozneje izgnali na Hrvaško. Prišel je v Dalmacijo in se ustavil v šibeniški škofiji avgusta leta 1941. Tam je kot župnik doživljal gorje okupatorske krutosti, komunističnega izrabljanja obupnega položaja in bratomornega klanja. Tri dolga leta je stal med ljudmi v najhujših urah krivic in nasilja. Leta 1944 so ga angleške vojaške sile odpeljale z mnogimi drugimi begunci v Egipt, ali bolje v Egiptsko puščavo, kjer je ostal do leta 1948 in delal med begunci. V lanskem in letošnjem koledarju Ave Maria, Lemont III, U. S. A., beremo prezanimive podatke in drobtinice iz „moje popotne torbe“ in pa „iz dežele faraonov“. Privadil se je arabščini tako, da jo je gladko govoril. Obiskal je Sinaj, prebrodil ves Egipt in tako dobro izrabil leta na Jutrovem. Ves čas je skrbel za slovanske begunce in izseljence v Egiptu in okolici.

Kot svetni duhovnik pa si je želel nazaj na faro, v redno dušno pastirstvo. Tako ga najdemo leta 1948 v Italiji na poti proti Združenim državam Severne Amerike, kamor je prišel leta 1950. Dve leti je ostal v vzhodnem delu te ogromne dežele v državi North Carolina. Podnebje in razmere niso bile zanj in leta 1952 ga že najdemo daleč na zahodu, v deželi zlata, v Kaliforniji, kamor je prišel ne kot nekoč lovci za zlatom, ampak da odpomore pomanjkanju duhovnikov. V Kaliforniji prebivalstvo hitro marašča in pomanjkanje duhovnikov je vedno večje. V nadškofiji San Francisco je služboval po raznih mestih kot kaplan in župni upravitelj: njegovo zadnje mesto je bilo stara in v časih španskih kolonij važna fara Mission San José. Če je le dobil priliko, je g. Jože — bo-

gat po domislicah in idejah — znal zamisliti, pripraviti in speljati vse moogoče presenetljive prireditve in je povsod kamor je prišel, hitro postal priljubljen mladim in starim. Dobro je obvladal angleščino in bi bil še mnogo storil za slavo božjo, če bi Bog ne ukrenil drugače.

Pri prečkanju velike ceste blizu Los Angelesa, se je v njegov avto zaletel velik tovorni avtomobil, zmečkal njega in fanta, ki se je z njim vozil. Pokopali smo ga 14. januarja iz slovenske cerkve v San Francisco, California, na katoliškem pokopališču. Počiva skupaj z gg. bratoma Turk, to je s prvim slovenskim župnikom v San Franciscu in z njegovim bratom prelatom Turkom, ljubljanskim univerzitetnim profesorjem. Na njegov pogreb so prišli nemale vsi slovenski duhovniki iz Kalifornije, krajevni nadškof in pa ljubljanski škof prevz. dr. Gregorij Rožman, ki se je tedaj mučil v Kaliforniji.

Najznačilnejša poteza na Jožetovem duhovniškem značaju je bil njegov globok optimizem. Bil je bolehen za avitaminozo; begunsko življenje ni lahko in njegovo je bilo res trdo; pa je gospod Jože jemal življenje redno s sončne strani. Tudi ljudi je gledal z dobre strani, jih je prav zato rad razumel, jih ni kritiziral in se je med ljudmi, pa naj so bili kakršni koli, dobro počutil. Bil je umirjena in uravnovešena osebnost, možak po eni in otroško vesel po drugi strani. Ljubil je glasbo in petje, pa igre in prireditve. Zelo resno in preprosto je jemal vse duhovniške dolžnosti; ne, ker mu je kdo ukazoval, ali bi ga kdo utegnil nadzirati, pa tudi ne zato, ker bi mogel česa pričakovati, ampak iz preproste vere, lastne kmečke-mu slovenskemu domu, iz katerega je zrasel, je rajni Jože vestao izvršil vsako duhovniško delo in dolžnost. To so mu vsi priznali, vsi smo čutili, da je Jože zanesljiva osebnost, na katerega se lahko zaneseš in mu lahko mnogo zaupaš.

Dragi Jože, radi smo te imeli, počivaj v miru in posreduj pri Velikem duhovniku Kristusu, kateremu si služil na zemlji, da nas vse združi v nebesih.

## JUGOSLAVIJA

Letošnji odbor Cirilskega društva slovenskih bogoslovcev sestavljajo sledeči bogoslovci: Marijan Smolik, predsednik; Tušar, tajnik; Pucko, blagajnik; Bohine, urednik; Vindišar, Videmšek, Ketiš, odborniki; Perme ima skrb za skripta; Bevk, čitalničar; Sevšek, knjižničar.

Družba sv. Mohorja v Celju je za konec januarja izdala štiri knjige za redne ude: Koledar; Finžgarjevo povest „Gostač Matevž“; dr. Trstenjakovo knjigo, ki obravnava odnose „med ljudmi“; dr. Arnšek; Domači zdravnik. Poleg tega pa še tri izredne knjige: Lojze Avsenek: Iz starega piskra; Luka Kramolec: Lesičjakove pesmi; Meško: Izbrana dela I. Pregled udov pove, da jih je v lavantinski škofiji 33.979, v ljubljanski 28.961, na Primorskem pa 8.8815. Skupno 73.275

Med sklepi 3. občnega zbora CMD (sept. 1954) je tudi tale: „Ker sedaj ne moremo izdajati verskega tiska in liturgičnega lista, naj glavni odbor prouči možnost za izdajanje potrebnega čtiva v obliki priloge pri Novi poti.“

CMD zahteva letos od članov, da napišejo sestavek: „Kaj sem doživel v času narodno osvobodilnega boja in kaj je doživel moja župnija?“

CMD je sklenilo poslati francoskim duhovnikom-delavcem pozdrave in priznanje za njihovo pionirsko delo... Verjetno tistim duhovnikom, ki se svojim škofom niso pokorili.

Pri CMD bodo podvzeli potrebne korake, da bi dosegli odpravo izobčenja vodilnih tovarišev.

„Nova pot“, glasilo CMD, je objavilo poleg nekaterih narodnobudnih in leposlovnih člankov tudi:

Štev. 7/8 (64 strani): Dr. Cajnkar: Deset let dela Verske komisije; M. M. poroča in po svoje ocenjuje Duhovnikedelavce; dr. Janžekovič podaja vsebino nastopnega predavanja dr. Marcela Re-

dinga, prof. v Gradcu: Tomaž Akvinski in Karel Marks.

Štev. 9 (28 str.): Vsa je posvečena petletnici CMD.

Štev. 10/12 (174 str.): Jože Gregorič piše o Mešku ob 80-letnici; Miklavčič razlaga koristnost sporazuma z Italijo in popisuje cono B. Omenja, da je od slovenskih duhovnikov v con B samo eden domačin, Slovenec iz Istre; Cajnkar po opravljenem delu razčlenjuje uspeh občnega zbora CMD; Fran Lipičnik hoče podati pravo sodbo o pesniku Sardenku; pomembna je Janžekovičeva razprava o „Sartrovi ontologiji“ na 61. straneh; M. M. je napisal globobo „Premišljevanje o ateizmu“; P. G. hvali novo Finžgarjevo povest Gostač Matevž, ki je izšla pri Mohorjevi družbi v Celju. Isti ocenjuje razstavo in koncert CMD ob petletnici.

Kje je kdo? Zver Štefan je župnik v Lendavi; France Blaj je vikar namestnik v Kranju; Andrej Simčič, dekan v Solkanu; Alojzij Zupanc, prodekan v Šmihelu pri Žužemberku; Vinko Višavec, župni upravitelj v Slivnici pri Celju; Ivan Kolenik, župni upravitelj v Krškem; Janko Premrl, dekan pri Sv. Luciji ob Soči.

G. Franc Pleša, ki je bil 18 let v št. Jurju pod Kumom, je 17. novembra odšel na novo župnijo Ambrus.

Med sedanjimi duhovniki v lavantinski škofiji je 39 zlatomašnikov in med temi 7 biseromašnikov. Zlato mašo je obhaja pred kratkim g. Ivan Dolinar, župnik pri Sv. Primožu na Pohorju.

5. oktobra preteklega leta je umrl g. Janez Mikuš, zlatomašnik, doma iz Črnega vrha nad Idrijo. Nazadnje je bil 24 let župnik v Mavčičah. Pogreba se je udeležilo 29 duhovnikov. Pogrebne obrede je vodil prodekan kranjske dekanije g. Franc Vavpetič.

V večnost je odšel tudi g. Alojzij Fajdiga iz Dobja pri Sevnici, komaj 44 let star. Služboval je na več krajih lavantinske škofije, nazadnje pri Sv. šte-



fanu pri Žusmu. Pogreb je vodil g. dekan Jakob Rihter.

## ARGENTINA

7. maja je obhajal 70-letnico življenja g. svetnik Janez Klemenčič, župnik na Igu in sedaj kaplan v veliki bolnišnici „Ramos Mejia“ v Buenos Airesu. Iskreno čestitamo in na mnoga leta!

12. aprila se je srečal z Abrahamom naš sobrat dr. Rudolf Hanzelič, ki pase pridno duše v kordobskih hribih, študira in piše. Čestitamo mu in mu želimo še veliko let življenja in uspeha pri delu!

V bogoslovnem semenišču in apostolski šoli in Adrogué se je začelo šolsko leto sredi meseca marca. Letos je 11 bogoslovcev in 25 gojencev apostolske šole.

Po veliki noči se je g. profesor dr. Ignacij Lenček vrnil iz potovanja po Evropi.

1. marca je dopolnil petdeset let sobrat Anton Smolič, bivši kaplan v Polhovem Gradcu in sedaj kaplan v „Policlínico Zubizarreta“ v Buenos Airesu. Čestitamo in želimo še veliko let življenja in sreče!

Premestitve: G. svetnik Ciril Milavec, do sedaj kaplan v Moronu, je prestavljen v Chascomús, prov. Buenos Aires. Na njegovo mesto je prišel za kaplana g. Anton Škulj, do sedaj kaplan v Remedios Escalada. — G. Albin Avguštin, do sedaj župnik-namestnik v Lamusu, je bil imenovan za hišnega kaplana v „Asilo de ancianos — Marín“ v San Isidro, prov. Buenos Aires. Vsi v škofiji La Plata.

Desetletnico posvečenja obhajajo sledeči škofijski duhovniki iz ljubljanske škofije: Ludvik Cegljar (Čile), Dušan Česen (Avstrija), Jože Erman (Jugoslavija), Jože Guštin (Argentina), Leopold Končan (Jugoslavija), Mirko Kozina (U. S. A.), Jože Kvas (Jugoslavija), Franc Levstek (Argentina), Janez Mašenšek (Argentina), Janez Osana (Italija), Milan Palčič (Ecuador), Avguštin Pibernik (Avstrija), Andrej Pogačar (Argentina), Janez Rupnik (Avstrija), Martin Turk (Kanada), Vinko Žakelj (Belgija). — Vsi so bili po-

svečeni izven domovine v raznih krajih Avstrije in Italije v maju in juniju leta 1945. V oklepajih so označene države, kjer živijo sedaj.

## AVSTRIJA

14. februarja je v Celovcu obhajal 88-letnico rojstva ml. gospod prelat, stolni kanonik in biseromašnik mons. Valentin Podgorc. Isto dan je obhajal tudi svoj god. Jubilant je čil in zdrav. Vsi slovenski duhovniki po svetu mu iskreno čestitamo in prosimo Boga, da nam ga ohrani še mnogo let!

Zlatomašnika v celovski škofiji: Ivan Sekol, 20. julija 1955, župnik v Globasnici. Sedaj živi tam v pokoju. — Tomaž Ulbing, 20. julija 1955, župnik v Skočidolu.

Srebrnomašnika: Jožef Koglek, dne 29. junija 1955, župnik v Škocijanu v Podjuni. — Vilko Pipp, 29. junija 1955, župni upravitelj v Gorenčah. Zlatomašnikoma in srebrnomašnikoma iskreno čestitamo!

28. februarja je bil zaključen kmečko-gospodarski tečaj v Tinjah. Vodil ga je g. Jože Gabruč. Sodelovali je 16 predavateljev. V ponedeljek 21. februarja je bil pri izpitih navzoč tudi prevzvišeni škof dr. Jože Koestner, ki je bil tečaju vedno zelo naklonjen in z uspehom zadovoljen. Začetek je storjen in klic po slovenski kmetijski šoli vsaj deloma uslišan.

## ČILE

G. dr. Anton Trdan, ki je sedem let pridno in uspešno služboval kot kaplan v stolni župniji v Rancagua, je postal dušni pastir na veleposestvu Aculeo. Na skrbi bo imel 5.000 vernikov. Njegov naslov je: Dr. A. T., Capellán, Hacienda Aculeo, Est. Hospital, Chile.

## BELGIJA

G. Vinko Flek je iz Argentine srečno prišel do nas ravno za veliki teden. Med potjo se je oglasil v Parizu pri g. Nacetu Čretniku, ki ga je hotel kar tam obdržati. Tukaj se je oglasil pri gg. Revnu in Žaklju, nato pa se je takoj podal do svojega cilja v Holandijo, kjer bo deloval med slovenskim izseljenci.

Njegov naslov je: St. Antonius Kloster, Stein, Limburg, Niederland.

Dr. Matjaž Šaruga je odšel na zdravljenje v Italijo. Mora! bo precej časa ostati tam. Želimo mu skorajšnje okrevanje!

## ITALIJA

Gorica. V zadnji številki lanskega letnika je bilo napačno poročano o slovenski skupini gojencev v malem semenišču. Ta slovenska skupina semeniščnikov je v našem katoliškem zavodu „Alojzijevišču“.

Trst. V sredo 19. januarja je od kapi zadet umrl g. Andrej Gabrovšek, župni upravitelj v Boljuncu pri Trstu. Pokojni je bil mlajši brat pred leti umrlega mons. Franceta Gabrovška. Rodil se je 24. oktobra 1891 v Rovtah nad Vrhniko. Ves čas je pastiroval na Primorskem in veliko trpel z našim zatiranim ljudstvom. Molimo za večni pokoj njegov duše!

Ponovno opozarjamo na šmarnice z naslovom: Maži ljubezniva, ki jih je napisal sobrat Stanko Zorko. Obsegajo 150 strani majhnega formata. Za vsak dan je približno 10 minut branja. Knjižico morete naročiti pri: Stanko Zorko, Vicolo delle Rose 7, Trieste. Cena 350 lir.

## KANADA

30. januarja 1955 je njegova Eminenca kardinal Mc Guigan, nadškof torontski prav na dan petindvajsete obletnice imenovanja za škofa slovesno razdelil več svojim duhovnikom odlikovanja, ki jih je izposloval zanje pri sv. očetu Piju XII. Med odlikovanimi je več župnikov narodnih župnij; med njimi tudi dr. Jakob Kolarič CM, župnik slovenske župnije Marije Pomagaj v Torontu, ki je dobil od sv. očeta medaljo „Pro Ecclesia et Pontifice“.

Cerkev Marije Pomagaj je 19. decembra 1954 blagoslovil ob obilni asistenci bogoslovcev in duhovnikov torontski nadškof sam. V govoru se je s solzami v očeh spominjal trpečih Slovencev v zaslužjeni domovini.

Letos bomo imeli v Torontu še dve pomenljivi slovesnosti. 15. maja bo kar-

dinal Mc Guigan obhajal svoj 25-letni jubilej škofovskega posvečenja.

5. junija pa bo imel prvi slovenski novomašnik v Kanadi g. Lojze Ambrožič novo mašo. Govoril mu bo prevzvišeni gospod škof dr. Gregorij Rožman.

## KOS-GORŠE: KRIŽEV POT PROSEČIH

Izdala za Veliko noč 1955 Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu.

Je to prostorno skromna pesnitev (vsaka postaja tri vrstice poleg štiri-vrstičnega vstopa in zaključne molitve). Po svojem bistvu so pa to globoke meditacije duhovnika Kosa ob postajah križevega pota. Misel je vse: tradicionalne pesniške rekvizite uporablja le toliko, da je še mogoče govoriti o pesmi. Je to pač v duhu in slogu moderne umetnosti, ki sili ven iz materije in forme v abstraktnost, v metafizičnost, v kozmičnost.

Pesnikove ideje so močne, izvirne, neobrbljene: prosi — za zgled — za izmučene, za premagane, za ločene od svojih, za naveličane v enostavni službi, za iščoče, obupane, ponižane, oropane. Vsa ta vrsta ljudi predstavlja naravnost sijajno mase sodobnih trpinov, žrtve svetovne vojne in tiranij.

Površno branje pesnitve bo naredilo nujno napačen vtis, dočim bo pravilno branje le-te odkrilo, da je stvar močna, lepa, globoka.

Goršetove izvirne risbe posrečeno dopolnjujejo pesnitev. Volovškova zunanja oprema in tehnična dovršenost daje knjižici bibliofilski izraz.

Avtor pesnitve je duhovnik, predmet je religiozen, delo je na literarni višini — trije razlogi, da duhovnik delo kupi in tako podpre idealno prizadevanje.

B. R.

---

Izjava uredništva. — V 4. številki je bil v spominih „Virtuti et musis“ (pisc Stanislav) omenjen „bogoslovec Ciril, sedaj tudi dekan, a nekje za morjem“ (str. 118), kar je g. dekan Ciril Milavec upravičeno obrnil nase. Uredništvo obžaluje, da je objavilo to neresnično in krivično reminiscenco in želi s to izjavo popraviti g. dekanu morebitno škodo na dobrem imenu.

*Žrtve komunizma  
fašizma  
nacizma*

Pri uredništvu „Omnes unum“ smo se odločili, da bomo skušali zbrati imena in kratke življenjepise vseh slovenskih sobratov duhovnikov in bogoslovcev, ki so pred zadnjo svetovno vojno, med njo in po njej izgubili življenje kot žrtve komunizma, nacizma in fašizma. Nekaj snovi o tem je že zbrane, glavno delo pa je pred nami in ne bo lahko. Pridejo v poštev žrtve iz vsega slovenskega ozemlja:

*iz Jugoslavije  
slovenske Koroške  
slovenske Primorske*

Obračamo se na vse slovenske duhovnike in po njih tudi na slovenske vernike s prošnjo, da bi nam pri tem važnem delu pomagali. Kar kdo ve o kateri izmed žrtev, naj zapiše in čimprej pošlje na sledeči naslov: Uredništvo „Omnes unum“, Rivadavia 234, Adrogué FCNGR, prov. Buenos Aires, Argentina.

Izdaja: Konzorcij (Gregor Mali). — Urejuje: uredniški odbor (dr. Ivan Ahčin, Rivadavia 234, Adrogué FCNGR, prov. Buenos Aires, Argentina. — Uprava: Stanko Škrbe, Víctor Martínez 50, Buenos Aires, Argentina. — Tiska tiskarna Federico Grote, Montes de Oca 320, Buenos Aires, Argentina.

